



EUROPEAN COMMISSION
HEALTH & CONSUMERS DIRECTORATE-GENERAL
Unit 04 - Veterinary Control Programmes

SANCO/12919/2010

*Programmes for the eradication, control and monitoring of certain
animal diseases and zoonoses*

Control programme of Salmonella

Approved* for 2011 by Commission Decision 2010/712/EU

Poland

* in accordance with Council Decision 2009/470/EC

KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW SALMONELLI W STADACH NIOSEK GATUNKU KURA (*GALLUS GALLUS*) NA ROK 2011

CZĘŚĆ A

a) Cel krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem narodowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2.

Cel wspólnotowy został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1003/2005 (Dz. Urz. UE L 211 z 01.08.2006, str. 4), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1168/2006”. Rozporządzenie nr 1168/2006 wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis,
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

Niniejszy program na rok 2011 został opracowany w celu uzyskania współfinansowania wspólnotowego zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady 2009/470/WE z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.6.2009, str. 30)

Celem programu w roku 2011 będzie ograniczenie występowania w stadach niosek wskazanych serotypów *Salmonella* mających największe znaczenie dla zdrowia publicznego, do poziomu wskazanego w przepisach wspólnotowych.

Program nie dotyczy produkcji jaj konsumpcyjnych, o której mowa w art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, czyli:

- produkcji na użytek własny oraz
- produkcji w celu sprzedaży bezpośredniej.

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w ust. 2 do załącznika rozporządzenia nr 1168/2006 co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w częściach C, D i E załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003

Zgodność programu z częścią D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W okresie od 1 października 2004 r. do 30 września 2005 r. przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącą badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 303 z 30.09.2004, str. 30). Do badania pobrano próbki w 440 stadach kur niosek utrzymywanych w 355 fermach.

W oparciu o wyniki tych badań przeprowadzonych we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej, określono, zgodnie z art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1168/2006, minimalny poziom redukcji liczby stad z wynikiem dodatnim o 40%, w pierwszym roku realizacji programu.

Częstotliwość występowania bakterii *Salmonella* w stadach kur niosek jaj konsumpcyjnych w Rzeczypospolitej Polskiej zależy również od sposobu chowu.

Pałeczki *Salmonella* wykryto w 1565 badanych próbkach, co stanowi 51% przebadanych próbek. Próbki kurzu były częściej zakażone niż próbki kału i wymazów podszewkowych, co wskazuje na skażenie środowiska kurnika. Wysoki odsetek ferm zakażonych uzasadniało wdrożenie programu zwalczania.

W 2008 roku, stanowiącym pierwszy rok realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”, z 1479 stad kur niosek zbadanych w ramach programu, *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium urzędowo stwierdzono w 135 stadach, co stanowi 9,13% zakażenia.

W 2009 roku zostało przebadanych 2004 stada kur niosek, przy czym *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium została stwierdzona w 80 stadach, co stanowi 4% zakażenia.

U ludzi, do zakażeń pałeczkami *Salmonella* najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności, głównie produktów drobiowych: mięsa i jaj. Zgodnie z danymi zawartymi w „Meldunkach o zachorowania na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce”, opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie w 2008 r., w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*, w 2007 roku – 11565 przypadków, natomiast w 2006 roku - 13214 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*.

Powyższe dane wskazują na trend spadkowy w odniesieniu do zatruc pokarmowych u ludzi wywołanych przez te bakterie.

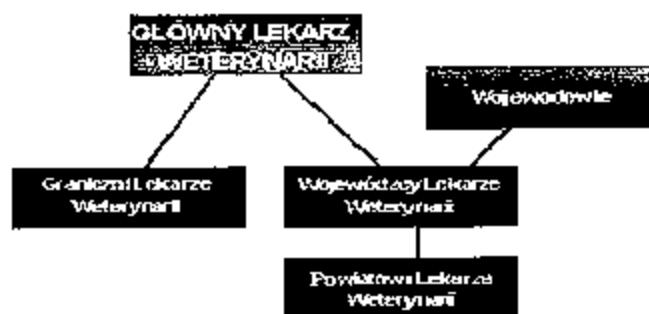
1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rys. 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce



Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w ramach systemu laboratoriów urzędowych¹, obejmującego akredytowane laboratoria, działają:

- 1) laboratoria urzędowe w rozumieniu art. 12 rozporządzenia nr 882/2004, obejmującego:
 - a) zakłady higieny weterynaryjnej, w tym pracownie badania mięsa na obecność włośni,
 - b) laboratoria państwowych instytutów badawczych,
 - c) laboratoria weterynaryjnych wchodzące w skład innych niż wymienione w lit. a jednostek organizacyjnych Inspekcji,
 - d) inne laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii,
- 2) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu art. 33 rozporządzenia nr 882/2004.

Zasady wyznaczania przez Głównego Lekarza Weterynarii laboratoriów działających w systemie laboratoriów urzędowych, o którym mowa powyżej, zostały określone w art. 25 ust. 3-6 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Jeżeli laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a-c ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, z przyczyn finansowych lub organizacyjnych nie jest w stanie przeprowadzić badań laboratoryjnych w zakresie określonym w art. 25 ust. 1 tejże samej ustawy, Główny Lekarz Weterynarii może wyznaczyć, na czas określony, do przeprowadzenia tych badań laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. d ww. ustawy.

¹ wprowadzono ustawą z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372)

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej istnieje 16 zakładów higieny weterynaryjnej oraz 16 pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w zakresie weterynarii.

Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się analizy próbek zgromadzonych w ramach programu

Laboratoriami zatwierdzonymi, w których przeprowadza się badania próbek pobranych w ramach programu są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy - dla województwa kujawsko – pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;
- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;
- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

Krajowym Laboratorium Referencyjnym ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla

poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy, mogą zostać przesłane do laboratoriów innych, niż wyżej wymienione, które:

- 1) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w kierunku metody badawczej opisaną w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007;
- 2) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych).

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek urzędowych, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Zakłady higieny weterynaryjnej oraz inne laboratoria wykonujące badania w ramach programu każdorazowo oceniają efekt hamujący wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego, niż objętego programem, należy w miarę możliwości określić serotyp i podać jego nazwę.

Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer/ oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych zapisów:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*,
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem,
- 3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę, jeśli określono serotyp),
- 4) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria zatwierdzone oraz zakłady higieny weterynaryjnej po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub uzyskaniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez

właściwy organ lub z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym fakcie właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria przesyłają sprawozdanie z przeprowadzonych badań do hodowcy, właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii oraz w przypadku wyników dodatnich również do właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego na wniosek wojewódzkiego inspektoratu weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Zakład higieny weterynaryjnej przechowuje wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Dodatkowo spośród izolatów laboratorium przesyła do Krajowego Laboratorium Referencyjnego ds. salmonellozy wraz z odpowiednią informacją jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonelli* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonelli* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006. Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003+A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz pasz

Etapy produkcji, na których pobieranie próbek w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) są obowiązkowe, zostały określone w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003. Procedura pobierania i przesyłania próbek została określona w ust. 2.2. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Pobieranie próbek w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) piskląt jednodniowych przeprowadza się zgodnie z następującymi zasadami:

- 1) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
- 2) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbkę), w przypadku pojemników bez wyściółki, lub
- 3) pisklęta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbkę.

Pobieranie i przesłanie do analizy próbek w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki nieśnej odbywa się zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.1. załącznika do rozporządzenia 1168/2006.

Pobieranie i przesyłanie do analizy próbek u niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w okresie nieśności odbywa się zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006 co 15 tygodni, przy czym pierwsze pobranie próbek powinno nastąpić między 22 a 26 tygodniem życia niosek.

Pobieranie próbek na wskazanych powyżej etapach produkcji następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz analizy w laboratorium.

W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania hodowca powinien umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz terminy jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników analiz próbek pobranych w ramach programu.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór ten może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Wykrycie serotypów pałeczek *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy albo przez powiatowego lekarza weterynarii, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu dla

miejsca prowadzenia gospodarstwa powiatowemu lekarzowi weterynarii przez zatwierdzone laboratorium, o którym mowa w ust. 1.3 programu, przeprowadzające badanie laboratoryjne próbek.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonelli* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Jeśli zostanie stwierdzony efekt hamujący wzrost bakterii, opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium oraz użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Częstotliwość pobierania próbek urzędowych przez powiatowego lekarza weterynarii zostały określone w ust. 2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Procedura pobierania i przesyłania próbek urzędowych została określona w ust. 2.2. oraz ust. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

Zgodnie z ust. 2.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006 urzędowe pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonelli* objętych programem zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144 poz. 1045, z późn. zm.) oraz art. 42 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. WE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwe organy w odniesieniu do niosek lub produktów, u których lub w których wykryto *Salmonella spp.*, w szczególności podjęte w celu ochrony zdrowia publicznego, a także wszelkie podjęte środki zapobiegawcze, takie jak szczepienia

Stosownie do art. 52 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342), na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej prowadzi się monitorowanie chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych. Obowiązkiem monitorowania objęte są między innymi salmonellozy i ich czynniki chorobotwórcze.

Obowiązek monitorowania obejmuje zbieranie, przechowywanie, analizowanie i rozpowszechnianie danych dotyczących salmonelloz i ich czynników chorobotwórczych na wszystkich etapach produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego.

Ogólne zasady przeprowadzania kontroli urzędowych są określone w rozporządzeniu (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt.

Kontrole urzędowe w rzeźniach obejmujące m.in. badanie przedubojowe oraz poubojowe drobiu skierowanego do uboju są prowadzone przez Inspekcję Weterynaryjną na zasadach określonych w rozporządzeniu (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającym szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75), Inspekcja Weterynaryjna sprawuje również nadzór nad rozbiorem i przetwórstwem mięsa drobiowego oraz nad chłodniami składowymi oraz hurtowniami, które mają pomieszczenia z kontrolowaną temperaturą.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1, z późn. zm.) nakłada obowiązek przeprowadzania w rzeźniach prowadzących ubój drobiu badań 5 zbiorczych próbek pobranych z tuszek drobiu w kierunku pałeczek *Salmonella*.

Plan pobierania próbek przy produkcji mięsa drobiowego zostanie określony po ustanowieniu szczegółowych zasad, o których mowa w ust. 2 części E załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003.

Sprzedaż detaliczna produktów drobiowych objęta jest nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej, która opracowuje coroczne „Plany pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu”.

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu

paleczek *Salmonella* objętego programem lub wykrycia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia niosek w miejscu ich stałego przebywania i nie wprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się nioski podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub ich zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa oraz produktów pochodzących od niosek, ich zwłok, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania niosek;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej drobiu do badań i zabiegów weterynaryjnych a także udzielania pomocy przy wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania rozprzestrzeniania się choroby lub zakażenia;
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży zwierząt i jaj oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia itp.;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ww. ustawy, oraz:

- 1) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach niosek w gospodarstwie, zgodnie z ust. 2.1 lit. d załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006;
- 2) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 3) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej;

- a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie, w poszczególnych kurnikach lub w innych miejscach, w których jest on utrzymywany,
 - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z kurników, jak również wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa,
 - c) przetrzymywanie jaj w warunkach uniemożliwiających rozprzestrzenienie zakażenia; jeżeli nie istnieje możliwość przetrzymywania jaj w magazynie fermy, należy poinformować hodowcę o możliwości skierowania ich do przetwórstwa z poddaniem obróbce cieplnej; przemieszczenie jaj odbywa się za zgodą organu Inspekcji Weterynaryjnej wydanej w porozumieniu z organem sprawującym nadzór nad zakładem, w którym jaja te mają być przetworzone; postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003;
- 4) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
- a) wywożenia jaj z gospodarstwa z wyłączeniem przemieszczania bezpośrednio do zakładu wytwarzającego lub przetwarzającego produkty jajeczne, o którym mowa w przepisach o wymaganiach weterynaryjnych dla produktów pochodzenia zwierzęcego; postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.
 - b) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,
 - c) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok niosek, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania niosek, bez jego zgody,
 - d) przemieszczania niosek z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni. W przypadku przemieszczania do uboju w rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) ze stada, w którym w wyniku próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii. Postępowanie w czasie uboju i ocenę poubojową należy przeprowadzić zgodnie z odrębnymi przepisami obowiązującymi w rzeźniach drobiu.

Powiatowy lekarz weterynarii po przeprowadzeniu analizy ryzyka w gospodarstwie, uwzględniającej zalecenia wskazane w ust. 2.3. tego programu, może odstąpić od zakazu przemieszczania niosek do gospodarstwa, określonego w ust. 1.6.2 pkt 4 lit. d.

1.6.3. Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza również pobieranie próbek stadzie w przypadku określonym w ust. 2.1 lit. c załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006.

1.6.4. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych urzędowo pobranych próbek w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe), lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:

- 1) niezwłoczny ubój lub zabicie wszystkich sztuk niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) ze stada zakażonego;
- 2) zniszczenie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) Nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 273 z 10.10.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92);
- 3) poddanie jaj obróbce cieplnej gwarantującej zabicie wszystkich pałeczek *Salmonella* lub ich zniszczenie; postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003;
- 4) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, poprzez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności pałeczek *Salmonella* dały wynik dodatni;
- 5) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella* zgodnie z rozporządzeniem (WE) Nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi;
- 6) przeprowadzenie dokładnego oczyszczania i odkażania:
 - a) budynków, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego,

- b) otoczenia budynku, o którym mowa w lit. a, pojazdów używanych do jego transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, pod jego nadzorem, po wykonaniu czynności, o których mowa w pkt 1-5;
- 7) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie polegających m.in. na poprawie:
- a) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, stosowanie w żywieniu pasz kruszonych, zachowanie prawidłowej obsady kurnika itp.) oraz
 - b) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, prowadzenie rejestru wizyt, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków, wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do kurników, odkażanie pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa, zaopatrzenie personelu w odzież ochronną oddzielną dla każdego kurnika, posiadanie przez pracowników aktualnego wyniku badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella* itp.).

Koszty czynności, o których mowa w pkt 6, lit. b i pkt 7 są ponoszone przez hodowcę

Przy przemieszczaniu zakażonych niosek do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia drobiu z takiego stada.

Wzór świadectwa zdrowia określa rozporządzenie (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi - załącznik I, sekcja IV, rozdz. X, część A.

Postępowanie w trakcie uboju, badanie przedubojowe, ocenę mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z niosek, u których w badaniach urzędowych stwierdzono inny serotyp *Salmonelli*, niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338, z 22.12.2005, s. 1, z późn. zm.)

Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym wstawieniem drobiu do obiektu. Próbki do badań stanowią:

- 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów, itp.) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również analizy próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę. Ponowne wstawienie kur może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników urzędowo pobranych próbek.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z zakażonymi nioskami.

1.6.5. Powiatowy lekarz weterynarii może, w oparciu o analizę ryzyka, odstąpić od stosowania środków, o których mowa w ust. 1.6.4. w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych pobranych urzędowo próbek kurzu w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) oraz ujemnego wyniku badań laboratoryjnych pobranych urzędowo próbek

kału lub prób podeszwowych. W takim przypadku powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza dodatkowe urzędowe pobranie próbek w sposób określony w lit. b ust. 4 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003. Do czasu uzyskania wyniku badań, stosuje się środki określone w pkt 3 i 4 ust. 1.6.2. programu.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań próbek pobranych urzędowo zgodnie z lit. b ust. 4 rozdziału D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, stosuje się środki określone w ust. 1.6.4. programu.

1.6.6. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad drobiu, może zastosować środki, o których mowa w ust. 1.6.4., również w stosunku do tych stad drobiu w gospodarstwie, które nie są utrzymywane w kurnikach:

- 1) gwarantujących całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.7. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.8. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego niniejszym programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.9. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień określają przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych

programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 2.08.2006, str. 3). Zgodnie z art. 3 ust. 3 tego rozporządzenia, począwszy od 2008 r. wszystkie stada kur niosek są szczepione przeciwko *Salmonella Enteritidis*.

1.6.10. Środki, o którym mowa w ust. 1.6.1 - 1.6.9., są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w rozdziale D załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej;
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej;
- 5) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 6) ustawa z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach;
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.)²⁾;
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);

²⁾ Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 79, poz. 668) wymienione rozporządzenie zachowuje moc nie dłużej niż do dnia 30.06.2010 r.

- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 14) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 15) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 18);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 19);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);

- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161).

1.8 Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Ogólne informacje o pomocy finansowej.

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, koszty wykonywania zadań Inspekcji Weterynaryjnej są pokrywane z budżetu państwa, chyba, że co innego wynika z programu. Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy do wspomnianych zadań należy zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych.

Stosownie do art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, za zwierzęta zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za zwierzęta padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa. Odszkodowanie, co do zasady, przysługuje w wysokości wartości rynkowej zwierząt.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania produkty pochodzenia zwierzęcego, w rozumieniu przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego, jaja wylęgowe, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z listy przez niego prowadzonej. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r.

w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania.

Odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt, wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów zwierzęcych. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna. Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

1.8.1. Za nioski gatunku kura (*Gallus gallus*) zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za takie zwierzęta padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy, przy realizacji programu, przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa, na zasadach określonych w art. 49 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej przy realizacji programu produkty pochodzenia zwierzęcego, w tym jaja konsumpcyjne, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażeniu, przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa, na zasadach art. 49 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. W przypadku przekazywania jaj konsumpcyjnych ze stada niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) zakażonego *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium do przetwórstwa, odszkodowanie zmniejsza się o kwoty uzyskane ze sprzedaży tych jaj.

2. WYMAGANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW PASZOWYCH I ŻYWNOŚCIOWYCH OBJĘTYCH PROGRAMEM

2.1. Struktura produkcji stad nieśnych gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz produktów pozyskanych od tego gatunku

Tab.1

Lp.	Województwo	Liczba gospodarstw	Liczba pakowni jaj	Liczba zakładów przetwórstwa jaj
1.	Dolnośląskie	102	30	
2.	Kujawsko-pomorskie	37	20	
3.	Lubelskie	33	9	
4.	Lubuskie	37	8	2
5.	Łódzkie	49	12	1
6.	Małopolskie	90	29	1
7.	Mazowieckie	191	31	1
8.	Opolskie	23	14	2
9.	Podkarpackie	30	13	
10.	Podlaskie	9	6	
11.	Pomorskie	47	8	1
12.	Śląskie	117	59	4
13.	Świętokrzyskie	29	4	
14.	Warmińsko-mazurskie	35	2	
15.	Wielkopolskie	163	46	3
16.	Zachodniopomorskie	32	7	

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na dzień 31 grudnia 2009 r. działało 988 ferm jaj konsumpcyjnych o obsadzie powyżej 350 sztuk niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), 330 zakładów pakowania jaj konsumpcyjnych oraz 15 zakładów przetwórstwa jaj.

2.2. Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7,40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Natomiast w roku 2006 produkcja wyniosła 5,56 mln ton pasz przemysłowych.

Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

W strukturze produkowanych pasz dla drobiu 97-98% stanowią mieszanki pełnoporcjowe, ok. 1% mieszanki uzupełniające (koncentraty wysokobiałkowe) i 1-1,5% premiksy. Według wstępnych prognoz produkcja drobiu i jaj w 2010 r. powinna być nieco wyższa aniżeli w roku bieżącym, co będzie skutkowało 1-2% wzrostem zapotrzebowania na pasze przemysłowe dla drobiu. Wstępnie przewiduje się, że produkcja pasz przemysłowych w 2010 r. może wynieść 7,05 mln ton wobec 6,80 mln ton w 2009 r.

2.3. Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej - produkcja drobiu i jaj.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom,
- stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty",
- zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła itp.,
- stosowanie prawidłowej obsady kurnika,
- utrzymywanie w 1 kurniku w danym stadzie drobiu w jednakowym wieku,
- izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia itp.,
- zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków,
- stosowanie w żywieniu pasz kruszonych,
- wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników,
- stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla każdego stada w kurniku,
- prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa,
- odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa,
- regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom,
- prowadzenie rejestru prowadzonej regularnie dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji,

- zatrudnieni pracownicy powinni posiadać aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonelli*.

Dodatkowo, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu jest dozwolone po stwierdzeniu spełniania wymagań weterynaryjnych określonych dla danego rodzaju działalności, w drodze decyzji powiatowego lekarza weterynarii. Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ta działalność ma być prowadzona lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Działalność w zakresie pozyskiwania jaj konsumpcyjnych podlega nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej oraz jest przez nie rejestrowana zgodnie z wymaganiami określonym w ustawie dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U z 2006 r., Nr 17, poz. 127, z późn. zm.) oraz w przepisach wykonawczych do ustawy.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane zostały także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań

weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością nadzorowaną określoną w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ww. ustawy, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ww. ustawy).

Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Wzór rejestru został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 589/2008 z dnia 23 czerwca 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie norm handlowych w odniesieniu do jaj (Dz. Urz. UE L 163, z 24.06.2008, str. 6), producenci ewidencjonują:

- 1) informacje na temat metod chowu drobiu, określając w odniesieniu do każdej stosowanej metody chowu:

- datę zasiedlenia kurnika, wiek kur niosek w tym dniu oraz ich liczbę,
- datę uboju oraz liczbę ubitych kur,
- dzienną produkcję jaj,
- liczbę lub masę jaj sprzedanych każdego dnia, lub dostarczonych codziennie w inny sposób oraz,
- nazwy i adresy kupujących;

2) w przypadkach gdy na jajach klasy "A" i ich opakowaniach podana jest informacja na temat sposobu żywienia kur niosek, producenci, bez uszczerbku dla wymagań określonych w części A.III załącznika I do rozporządzenia (W) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych, ewidencjonują dla każdego sposobu żywienia:

- ilość oraz rodzaj dostarczonych pasz gotowych lub mieszanych na miejscu,
- datę dostawy paszy.

Jeżeli na jednej fermie prowadzi się kilka różnych metod chowu drobiu, informacje określone w ust. 1 i 2 podaje się w podziale na poszczególne kurniki.

Zamiast prowadzenia ewidencji sprzedaży i dostaw, producenci mogą założyć rejestr faktur i specyfikacji wysyłkowych prowadzony zgodnie z ust. 1 i 2.

Producenci przechowują informacje wymienione w ust. 1 i 2 przez okres co najmniej dwunastu miesięcy od momentu ich utworzenia.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za te zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony

w przepisach rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji.

2.7. Dokumenty towarzyszące zwierzętom w przypadku ich wysyłki

W handlu wspólnotowym, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94, z 31.03.2004, str. 44; dz. Urz. UE Polskie wyd. specj., rozdz. 3, t. 43, str. 354)
- 2) dyrektywą Rady 2009/158/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie warunków zdrowotnych zwierząt, regulujących handel wewnątrzwspólnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. UE L 343 z 22.12.2009, str. 74);
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz.U. L 226 z 23.8.2008, str. 1—94).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Pol. wyd. specj., rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz,

zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego kraju.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do kraju trzeciego, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji zwierząt w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do krajów trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z krajów trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz.U. L 49 z 19.2.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

CZĘŚĆ B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczypospolita Polska

Choroba: zakażenie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) odzwierzęcą *Salmonella* spp.

Populacja zwierząt objęta programem: stada kur niosek

Rok wdrożenia: 2011

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii,

+48 22 623-20-89,

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego salmonellozy odzwierzęcej określonej w ust.1

W Rzeczypospolitej Polskiej stada towarowe kur niosek monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 roku, zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii nr 3/99 zwalczania salmoneloz w stadach towarowych kur, opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t.14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2004-2005 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącą badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 303 z 30.09.2004, str. 30), badania podstawowe w kierunku określenia występowania pałeczek *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*). Do badania pobrano próbki z 440 stad niosek. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad z dodatnim wynikiem badań.

Zgodnie z raportem opublikowanym przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), pałeczki *Salmonella* spp. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono w 76,2% badanych stad niosek. Odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium wyniósł odpowiednio 54,6% i 2,1%.

Należy zauważyć, że w 2008 roku, stanowiącym pierwszy rok realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”, z 1479 stad kur niosek zbadanych w ramach programu, *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium urzędowo stwierdzono w 135 stadach, co stanowi 9,13% zakażenia.

W 2009 roku zostało przebadanych 2004 stada kur niosek, przy czym *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium została stwierdzona w 80 stadach, co stanowi 4% zakażenia.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2008 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2008 roku w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella*, co stanowi ok. 65% zatruc pokarmowych wywoływanych przez bakterie. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń jelitowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2007 r. zarejestrowano 11566, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności tj. mięsa i przetworów mięsnych - głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych.

Według danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2007 r., serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej to:

- 1) *Salmonella* Enteritidis (D) – 77,6%;
- 2) *Salmonella* Typhimurium (B) - 8,53%.

3) Opis programu

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003 zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel wspólnotowy został określony w art.1 rozporządzenia nr 1168/2006. Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

W art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1168/2006 określono roczną minimalną wartość procentową ograniczenia liczby stad dorosłych kur niosek zakażonych pałeczkami *Salmonella* objętymi programem. W pierwszym roku realizacji programu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, celem programu było zmniejszenie liczby stad dorosłych niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) z wynikiem dodatnim co najmniej o 40%, a w następnych latach odpowiednio o wartość procentową określoną w art. 1 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 1168/2006, albo gdy docelowo odsetek stad z dodatnim wynikiem badań zostanie zredukowany do 2% lub poniżej tej wartości.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że stadem zakażonym w odniesieniu do celu wspólnotowego jest stado dorosłe, w którym w wyniku badania próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z ust. 2.2. oraz ust. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006, wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub, w którym stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, określone salmonellozy drobiu, w tym wywołane przez *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium, są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 57 ust. 6 ww. ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”, po przyjęciu w drodze uchwały przez Radę Ministrów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza, w drodze rozporządzenia, zatwierdzony przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki budżetowe będą przeznaczone na finansowanie badań kontrolnych oraz odszkodowania za likwidowane stada i jaja konsumpcyjne. Wyjściowy poziom zakażeń pałeczkami *Salmonella* stad niosek jaj konsumpcyjnych gatunku kura (*Gallus gallus*) określono na podstawie wyników badań podstawowych, wykonanych zgodnie z art. 1 ust.1 decyzji Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącej badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus*.

4. Środki przewidziane programem

4.1 Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: rok 2011

- Kontrola /Zwalczanie
- Badania
- Ubój zwierząt z wynikiem dodatnim
- Zabicie zwierząt z wynikiem dodatnim
- Rozszerzony ubój lub zabicie
- Usuwanie produktów

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

Głównemu Lekarzowi Weterynarii podlegają wojewódzcy lekarze weterynarii oraz powiatowi lekarze weterynarii, którzy nadzorują prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontrolują dokumentację prowadzoną przez hodowcę.

Urzędowe badania laboratoryjne wykonywane są przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w ust. 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
- 3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Natomiast zadania laboratoriów referencyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonują następujące jednostki organizacyjne:

- 1) Państwowy Instytut Weterynaryjny-Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;
- 2) Krajowe Laboratorium Pasz należące do struktur organizacyjnych Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego w Balicach k. Krakowa;
- 3) Instytut Ochrony Roślin Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

4.3 Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program ma być wdrażany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i akty prawne w zakresie identyfikacji zwierząt

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

Ponadto, powiatowy lekarz weterynarii rejestruje podmioty prowadzące produkcję podstawową. Obowiązek ten wynika z rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych oraz z ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy są określone w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa i obejmują, między innymi, informacje w zakresie:

- 1) stanu zdrowia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej;

- 2) lokalizacji i wyposażenia gospodarstw oraz miejsc gromadzenia zwierząt, jak również innych miejsc utrzymywania zwierząt;
- 3) pochodzenia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej, w tym sposobu prowadzenia rejestrów tych zwierząt;
- 4) kwalifikacji osób wykonujących określone czynności w ramach prowadzonej działalności nadzorowanej oraz zakresu tych czynności;
- 5) sposobu postępowania z niejadalnymi produktami pochodzenia zwierzęcego wytwarzanymi w ramach prowadzonej działalności nadzorowanej;
- 6) świadectw zdrowia lub innych dokumentów, w które zaopatruje się zwierzęta będące przedmiotem działalności nadzorowanej lub niejadalne produkty pochodzenia zwierzęcego wytwarzane przy prowadzeniu tej działalności;
- 7) sposobu i zakresu prowadzenia dokumentacji oraz okresu jej przechowywania;
- 8) środków transportu i warunków transportu zwierząt lub niejadalnych produktów pochodzenia zwierzęcego, będących przedmiotem działalności nadzorowanej lub wykorzystywanych do jej prowadzenia.

4.4.3 Środki i akty prawne w zakresie powiadomienia o chorobie

Szczegółowo opisano w ust.1.6 oraz 1.7 części A programu.

4.4.4 Środki i akty prawne w zakresie środków w przypadku wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w ust.1.6 części A programu.

4.4.5 Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad

- nie dotyczy

4.4.6 Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania zwierząt, które mogą być dotknięte lub zakażone daną chorobą oraz dotyczące regularnych inspekcji gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy

- nie dotyczy

4.4.7. Środki i akty prawne w zakresie kontroli (badania, szczepienia) choroby:

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej;
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne;
- 3) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej;

- 4) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 5) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego ;
- 6) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach;
- 7) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;
- 8) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 118, poz. 757);
- 9) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 października 2004 r. w sprawie wykazu laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 251, poz. 2513);
- 10) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych;
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach kontroli urzędowe;
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji;
- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
- 14) rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 15) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1168/2006 z dnia 31 lipca 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku Gallus gallus oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1003/2005;
- 16) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w

odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu.

4.4.8. Środki i akty prawne w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych:

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich.

Ponadto, została wydana broszura informacyjno-szkoleniowa (Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE- produkcji drobiu i jaj) dla hodowców, w której zostały wyszczególnione wymagania, których spełnienie jest obowiązkowe zgodnie z polskimi regulacjami prawnymi dostosowanymi do ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz pozostałe wymagania, które mogą być spełnione, ale które nie wynikają z regulacji prawnych.

Broszura jest dostępna pod adresem:

<http://www.ukie.gov.pl/WWW/cie.nsf/0/20CC1CA3A3C18202C1256FF70033ABE6>

Dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są systematycznie umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad niosek oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiu oraz jajami konsumpcyjnymi będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu wewnątrz Wspólnoty oraz eksportu drobiu i jaj konsumpcyjnych do państw trzecich.

Zgodnie z częścią D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, jaja nie mogą być przeznaczone do konsumpcji, jeśli nie pochodzą ze stada niosek objętego programem lub objętego ograniczeniami urzędowymi nałożonymi między innymi w związku z realizacją programu.

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji nr 1237/2007 z dnia 23 października 2007 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz

decyzję 2006/696/WE w odniesieniu do wprowadzania na rynek jaj pochodzących ze stad kur niosek zakażonych salmonellą (Dz. Urz. UE L 280 z 24.10.2007, str. 5) restrykcje w stosunku do stad nieobjętych programem lub zakażonych zaczęły obowiązywać od początku 2009 r. Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad, zwiększy konkurencyjność polskich jaj konsumpcyjnych na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmonelloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą (w Rzeczypospolitej Polskiej w 2006 r. zanotowano 13 365 przypadków salmonelloz u ludzi), a mięso drobiowe oraz jaja konsumpcyjne są głównym źródłem zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2011 wyniosą 6 337 045,20 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 1 141 067,36 EUR.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2011.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: 2005

Stan na dzień: 31.12.2005 r. (wyniki dobrowolnego monitoringu)

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(e)	Liczba stad		Liczba zwierząt zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba lub kg) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa ^(a)	
								(a1) : (a2)	(a3)				(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska														
Ogółem	Stada kur niosek	1800		440		355		0	0	0	0	0	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2006

Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki dobrowolnego monitoringu)

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad zlikwidowanych ^(e)		Łączna liczba zwierząt podanych ubojowi lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)		(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Rzeczpospolita Polska													
Ogółem	Stada kur niosek	1350		640		640	113	15	0	0	0	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek, itp.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatkni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Gatunek: *Gallus gallus*Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowanych ^(e)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(e)	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(e)	
							(a1)	(a2)				(a3)	(a4)
Rzeczpospolita Polska													
Ogółem	Stada kur niosek			628		628	74	9	0	0	0	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek, itp.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2008

San na dzień: 31.12.2008 r.

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(a)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbada- nych stad ^(d)	Liczba stad ^(b) z dodatnim wynikiem ^(e) badań		Liczba stad ziskwi- dów anych ^(a)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(b)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(c)	Ilość jaj skierowanych do prze:wórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)			
							(a1)	(a2)		(a3)	(a4)			(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospo- lita Polska																
Ogółem	Stada kur niosek	1883	32024297	1563	31286689	1432	135	18	0	139	2389836	0	2118713	650	18048745	959770

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek, itp.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: 2009

Stan na dzień: 31.12.2009 r.

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b) :	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Liczba zbada-nych stad ^(d) :	Liczba stad ^(a) z dodatnim wynikiem ^(a) badań		Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		
						(a1)	(a2)		(a3)	(a4)	(a3)	(a4)		(a3)	(a4)
Rzeczpospolita Polska															
Ogółem	Stada kur niosek	2233	50784175	47216895	2004	80	27	73	1	379191	20	12102398	0	487193	28300

(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek, itp.

(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżei, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2008 Gatunek zwierząt: drób

Kategoria: stada kur niosek (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	724	140	3415	140	-	-

Rok: 2009 Gatunek zwierząt: drób

Kategoria: stada kur niosek (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 1168/2006

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	171	82	1 558	82	-	-

(a) Gatunek zwierząt, w razie potrzeby.

(b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. zwierzęta hodowlane, kury niośki, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, świnię hodowlane, świnię przeznaczoną do uboju itd., stosownie do potrzeb.

(c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(d) Liczba zbadanych próbek.

(e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2008

Gatunek zwierząt (a): stada brojlerów

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	140	2 382 879*

Rok: 2009

Gatunek zwierząt (a): stada brojlerów

Region (b)	Liczba zakazanych stad (c)	Liczba zakazanych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	82	1 129 652*

(a) Gatunek zwierząt, w razie potrzeby.

(b) Region określony w programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji

* liczba zwierząt ubitych/zabitych w ramach programu.

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

1) Gatunek zwierząt: stada kur niosek (stada wszystkie)

Region	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada kur niosek	odchody/ okładziny na buty lub skarpety/ kurz	wykrycie stada zakazonego	2233
	badanie serologiczne			stwierdzenie skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	80
				stwierdzenie efektu hamującego określenie serotypu	2233 44

(a) Gatunek, w razie potrzeby.

(b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Opis badania.

(d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.

(e) Opis próbki (np. odchody).

(f) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2011

Stan na dzień: 31.12.2009 r.

Gatunek: Gallus gallus (a): S. Enteritidis; S. Typhimurium

Region	Rodzaj stada (b)	Łączna liczba stad (c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Przewidywana liczba stad (e)	Przewidywana liczba stad z dodatnim wynikiem (e)	Przewidywana liczba stad do likwidacji (e)	Łączna przewidywana liczba zwierząt do ubicia lub zabicia (a)	Przewidywana liczba stad do zniszczenia (liczba) (a)	Przewidywana liczba jaj skierowana do przetwórstwa (liczba) (a)	Przewidywana ilość	
												(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska						(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	stada kur niosek	2233	5078417 5	2057	47216885	2004	20	20	460 200	1 932 840		1 28 8 560	

^(a1) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella Enteritidis*, (a2) dla *Salmonella Typhimurium*, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać próbki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz

7.2. Założenia w zakresie szczepień

7.2.1 Założenia w zakresie szczepień- nie dotyczy.

8. Szczegółowa analiza szacunkowych kosztów programu¹⁾

Koszty	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy (w złotych)	Koszt jednostkowy (w EUR)	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem (w euro)*	Wniosek o finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Liczba planowanych badań bakteriologicznych w ramach urzędowego pobierania próbek	2233 (1 badanie urzędowe w 1 stadzie)	40 zł	9,89 €	89 320	22 074,49	tak
	Liczba planowanych badań w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	44	95 zł	23,48 €	4 180	1 033,04	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	2233	0,50 zł	0,12 €	1 116,50	275,93	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	60 (20 x 4 próbki)	30 zł	7,41 €	2 400	593,13	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	2253 pobrań (2233 pobrań)	41 zł	-	92 373	-	nie

		+ 20 pobrań)					
	Dojazd do fermy w celu pobrania próbek	2253 x 40 km	0,8358zł/km	-	75 322,30	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	2253 x 160 km	0,8358zł/km	-	301 289,18	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek na fermie	2253	13,98 zł	-	31 496,94	-	nie
2. Szczepienie lub obróbka produktów zwierzęcych	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki							
2.2. Koszty dystrybucji							
2.3. Koszty podania							
2.4. Koszty kontroli							
3. Ubój i zniszczenie							
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta i jaja	Odszkodowanie za stado pomniejszone o wartość ptaków kierowanych do uboju	8 stad x 23010 szt. kur niosek	8,31 zł/szt.	2,05 €	1 529 704,80	378 050,27	tak
	Odszkodowanie za stado	12 stad x	8,31zł/szt.	2,05 €	2 294 557,20	567 075,40	tak

	zabite	23010 szt.		0,21 zł/szt.	0,05 €	270 597,60		nie
	Odszkodowanie za jaja jednego stada pomniejszone o kwotę uzyskaną w przetwórci jaj	8 stad x 23010 szt. x 7 dni magazynowania						nie
	Odszkodowanie za zniszczone jaja jednego stada	12 stad x 23010 szt. x 7 dni magazynowania		0,36 zł/szt.	0,09 €	695 822,40	171 965,10	tak
	Odszkodowanie za pasze	12 stad x 15 t		831zł/t	-	149 580	-	nie
3.2. Koszty transportu ptaków do rzeźni	Transport jednego stada	12		3 050 zł (3,05 zł/km x 200 km x 5 samochodów)	-	36 600	-	nie
	Zaladunek jednego stada	12		2 700 zł (20 osób x 9 godz. x 15 zł)	-	32 400	-	nie
3.3. Koszty zniszczenia	Pasze	12 stad x 15000kg (15t)		0,60zł/kg	-	108 000	-	nie
	Utylizacja jaj	12 stad x 23010 szt. x 7		1zł/kg	-	115 970,40	-	nie

					dni x 0,06 g (waga jaja)					
					12 stad x 23010 szt. x 2 kg	0,60zł/kg	-	331 344	-	nie
					12 stad x 23010 szt.	0,50zł/szt.	-	138 060	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju					-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów					8 stad x 15000kg (15t)	0,02zł/kg	-	2 400	-	nie
4. Czyszczenie i odkazanie**					-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie do celów programu)					20 stad x 2 godz. x 2 rzeczoznacwó w	27,67zł/godz.	-	2 213,60	-	nie
					20 stad x 2 rzeczoznacwó w x 40 km	0,8358zł/km	-	1 337,28	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i					20	36 zł/zestaw (43 zestawy)	-	30 960	-	nie

sprzęt specjalny	na jaja z 1 stada = 23010 szt. x 7 dnia magazynowania jaja)			
OGÓLEM			6 337 045,20	
OGÓLEM (koszty kwalifikowane)			4 617 100,90	1 141 067,37***

1) Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich ślad kur niosek objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2011

* Koszt programu obliczono wg kursu średniego euro Europejskiego Banku Centralnego z dnia 29 stycznia 2010 r., który wynosił 4,0463 zł. Sumę ogółem w euro wyliczono na podstawie sumy ogółem w złotych, natomiast koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku.

** Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, ślad jego koszty ponoszone są przez hodowcę

*** Koszty kwalifikowane, o które strona polska występuje z wnioskiem o współfinansowanie wynoszą 1 141 067,37 euro.

**„KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW
SALMONELLI W STADACH BROJLERÓW GATUNKU KURA (*GALLUS
GALLUS*)” NA 2011 R.**

Część A

1) Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)” na 2011 r.

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem narodowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Założeniem programu jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonującego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1091/2005 (Dz. Urz. UE L 151 z 13.06.2007, str. 21), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 646/2007”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej stad brojlerów z wynikiem dodatnim badania na obecność *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium* do 1% lub poniżej tej wartości.

Cel powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2011 r.

2) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Pobierania próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

3) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części C, D i E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Zgodnie z datą wskazaną w części E załącznika II ust. 1 do rozporządzenia nr 2160/2003, w przypadku nie spełnienia kryterium „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 g”, świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi.

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonelli* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W okresie od 1 października 2005 r. do 30 września 2006 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2005/636/WE z dnia 1 września 2005 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonella* spp. w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus* prowadzonego w Państwach Członkowskich (Dz. Urz. UE L 228 z 03.09.2005, str. 14).

Do badania pobrano próbki w 383 gospodarstwach utrzymujących powyżej 5000 brojlerów. Odsetek stad brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* wyniósł 58,7% i wahał się w poszczególnych województwach od 37,5% (woj. podlaskie) do 77,3% (woj. lubelskie).

Najczęściej notowanymi serotypami *Salmonella* u brojlerów były: *Salmonella* Enteritidis (55,6%), *Salmonella* Infantis (14,4%) i *Salmonella* Hadar (8,8%), natomiast *Salmonella* Typhimurium stwierdzono w 4,7% zakażonych próbek.

W roku 2008 w ramach badań pobranych próbek z inicjatywy właściciela przebadano 18 156 stad. Stwierdzono wyniki dodatnie w 977 przypadkach, co stanowi 5,4 % zakażonych stad, w tym: odsetek stad zakażonych *Salmonella*

Enteritidis wyniósł 2,9%, *Salmonella* Typhimurium 0,2 %, a zakażenie innymi serotypami *Salmonella* 2,3 %.

Najczęściej stwierdzanymi serotypami *Salmonella* u brojlerów były: *Salmonella* Enteritidis 2,9%, *Salmonella* Seftenberg 0,9%, *Salmonella* Infantis 0,69%.

W roku 2009 w ramach krajowego programu zostało przebadanych 20 702 stad. Wyniki dodatnie w kierunku *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium stwierdzono w 115 próbkach pobranych urzędowo, co stanowi 0,6% stad zakażonych.

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rysunek 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Rzeczypospolitej Polskiej.



Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w ramach systemu laboratoriów urzędowych¹, obejmującego akredytowane laboratoria, działają:

- 1) laboratoria urzędowe w rozumieniu art. 12 rozporządzenia nr 882/2004, obejmującego:
 - a) zakłady higieny weterynaryjnej, w tym pracownie badania mięsa na obecność włośni,
 - b) laboratoria państwowych instytutów badawczych,
 - c) laboratoria weterynaryjnych wchodzące w skład innych niż wymienione w lit. a jednostek organizacyjnych Inspekcji,
 - d) inne laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii,
- 2) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu art. 33 rozporządzenia nr 882/2004.

Zasady wyznaczania przez Głównego Lekarza Weterynarii laboratoriów działających w systemie laboratoriów urzędowych, o którym mowa powyżej, zostały określone w art. 25 ust. 3-6 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Jeżeli laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a-c ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, z przyczyn finansowych lub organizacyjnych nie jest w stanie przeprowadzić badań laboratoryjnych w zakresie określonym w art. 25 ust. 1 tejże samej ustawy, Główny Lekarz Weterynarii może wyznaczyć, na czas określony, do przeprowadzenia tych badań laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. d ww. ustawy.

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej istnieje 16 zakładów higieny weterynaryjnej oraz 16 pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w zakresie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

¹ wprowadzono ustawą z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372)

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się analizy próbek zgromadzonych w ramach programu

Zatwierdzonymi laboratoriami, w których przeprowadza się badania próbek pobranych w ramach programu są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy - dla województwa kujawsko – pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;
- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;
- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy, mogą zostać przesłane do laboratoriów innych, niż wyżej wymienione, które:

- 1) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007;
- 2) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych).

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub logistycznie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek urzędowych, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Zakłady higieny weterynaryjnej oraz inne laboratoria wykonujące badania w ramach programu przeprowadzają każdorazowo badania efektu hamującego wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypów pałeczek *Salmonella* innych niż objętych programem, należy w miarę możliwości określić serotyp i podać jego nazwę.

Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań.

W sprawozdaniu należy umieścić jedno z poniższych sformułowań:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem;
- 3) w próbce nr...nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*...(podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- 4) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria zatwierdzone oraz zakłady higieny weterynaryjnej, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub uzyskaniu efektu hamującego wzrost bakterii

w próbkach pobranych przez właściwy organ lub z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym fakcie właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria przesyłają sprawozdanie z przeprowadzonych badań do hodowcy, właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii oraz w przypadku wyników dodatnich również do właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego na wniosek wojewódzkiego inspektoratu weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Zakład higieny weterynaryjnej przechowuje wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Dodatkowo spośród izolatów laboratorium przesyła do Krajowego Laboratorium Referencyjnego ds. salmonellozy wraz z odpowiednią informacją jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp., w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz pasz

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 pobranie próbek powinno nastąpić z inicjatywy hodowcy we wszystkich stadach brojlerów gatunku

kura (*Gallus gallus*), w ciągu 3 tygodni przed planowanym przemieszczeniem brojlerów do rzeźni. Zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki analizy próbek muszą być znane przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni.

Procedura pobierania i przesyłania próbek została określona w ust. 2 i 3 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007.

Pobieranie próbek przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz analizy w laboratorium.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbki, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników analizy próbek pobranych w ramach programu.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium oraz użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Częstotliwość i sposób pobierania próbek został określony załączniku do rozporządzenia nr 646/2007.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144 poz. 1045, z późn. zm.) oraz art. 42 rozporządzenia (WE) nr 882/2004

Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regulami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. WE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3 t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwe organy w odniesieniu do brojlerów lub produktów, u których lub w których wykryto *Salmonella spp.*, w szczególności podjęte w celu ochrony zdrowia publicznego, a także inne podjęte środki zapobiegawcze, np. szczepienia

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego programem lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w okresie trzech tygodni przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego, zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia brojlerów w miejscu stałego przebywania i nie wprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się brojlery podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub ich zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, zwłok brojlerów, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania brojlerów;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej brojlerów do badań i zabiegów weterynaryjnych a także udzielania pomocy przy wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia *Salmonella* i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu;
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki,

paszy, sprzedaży zwierząt i jaj oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia itp.;

8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1.6.1. powiatowy lekarz weterynarii:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342);
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach w gospodarstwie, zgodnie z ust. 2 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie, w poszczególnych kurnikach lub w innych miejscach, w których jest on utrzymywany,
 - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z kurników, jak również wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa;
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,
 - b) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok brojlerów, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania brojlerów, bez jego zgody,
 - c) przemieszczania drobiu ze stada zakażonego z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba że drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni. W przypadku przemieszczania brojlerów do uboju w rzeźni drobiu, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii. Postępowanie w czasie uboju

i badanie poubojowe należy przeprowadzić zgodnie z odrębnymi przepisami obowiązującymi w odniesieniu do rzeźni drobiu.

1.6.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych urzędowo pobranych próbek w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje:

- a) zniszczenie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 273 z 10.10.2002, str. 1, z późn. zm; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92),
- b) przetworzenie lub zniszczenie mięsa znajdującego się w gospodarstwie i pozyskanego z tych brojlerów,
- c) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, po obróbce gwarantującej zabicie pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania próbek paszy w kierunku obecności *Salmonelli* dały wynik dodatni,
- d) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi,
- e) dokładne oczyszczenie i odkażenie kurników, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego, otoczenie budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-d,
- f) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych;

2) zakazuje:

przemieszczania drobiu ze stada zakażonego z gospodarstwa i do stada zakażonego w gospodarstwie, za wyjątkiem sytuacji, gdy drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony bezpośrednio do rzeźni celem uboju.

Przy przemieszczaniu zakażonych brojlerów do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia drobiu z zakażonego stada. Wzór świadectwa zdrowia został określony w załączniku I, sekcja IV, rozdz. X, część A do rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004, str. 206; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75),.

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, badanie poubojowe oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z tych brojlerów, u których w badaniach urzędowych stwierdzono *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub inny serotyp *Salmonella*, niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1).

Zaleca się podjęcie działania mającego na celu poprawę:

- 1) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, odpowiednie żywienie, zachowanie prawidłowej obsady kurnika, itp.) oraz
- 2) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków, wyłożenie mat dezynfekcyjnych, zaopatrzenie osób zatrudnionych w odzież ochronną itp.).

Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym

umieszczeniem kur w kurniku. Ponowne umieszczenie kur w kurniku może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań urzędowo pobranych próbek.

Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek skuteczności wykonanego oczyszczenia i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również analizy próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.5. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień określają przepisy rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących

stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej;
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) ustawa z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372);
- 4) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach;
- 5) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r., Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne;
- 7) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej;
- 8) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570 oraz z 2009 r. Nr 76, poz. 641);
- 9) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653 oraz z 2009 r. Nr 25, poz. 152);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, i Nr 281, poz. 2792);
- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);

- 14) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 15) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.).

1.8. Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, koszty wykonywania zadań Inspekcji Weterynaryjnej są pokrywane z budżetu państwa, chyba że co innego wynika z programu.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej, związanego z realizacją programu, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z listy przez niego prowadzonej. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia

²⁾ Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 79, poz. 668) wymienione rozporządzenie zachowuje moc nie dłużej niż do dnia 30.06.2010 r.

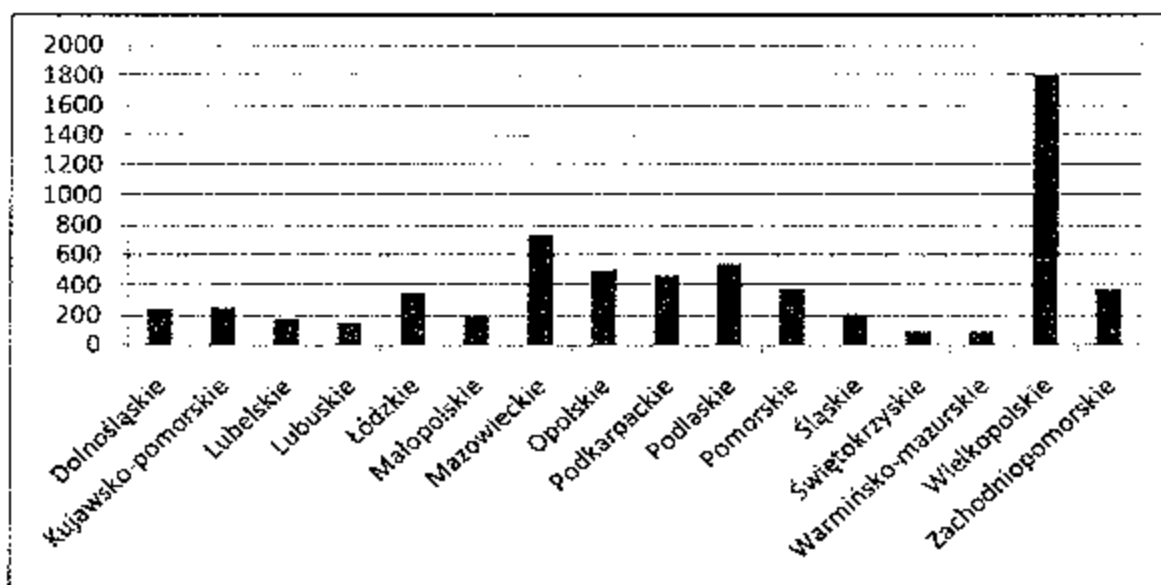
szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161). Odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt, wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna. Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1. Struktura produkcji brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz produktów pozyskanych od tego gatunku

Tab. 1



Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2008 r. znajdowało się 6501 gospodarstw utrzymujących brojlery gatunku kura (*Gallus gallus*). Z prognoz Komisji Europejskiej wynika, że produkcja mięsa drobiowego w Polsce w roku 2009 wyniesie 1 201 tys. ton.

2.2. Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7,40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Natomiast roku 2006 produkcja wynosiła 5,56 mln ton pasz przemysłowych. Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

W strukturze produkowanych pasz dla drobiu 97-98% stanowią mieszanki pełnoporcjowe, ok. 1% mieszanki uzupełniające (koncentraty wysokobiałkowe) i 1-1,5% premiksy. Według wstępnych prognoz produkcja drobiu i jaj w 2010 r. powinna być nieco wyższa aniżeli w roku bieżącym, co będzie skutkowało 1-2% wzrostem zapotrzebowania na pasze przemysłowe dla drobiu. Wstępnie przewiduje

się, że produkcja pasz przemysłowych w 2010 r. może wynieść 7,05 mln ton wobec 6,80 mln ton w 2009 r.

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej - produkcja drobiu i jaj.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła itp.;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywanie w 1 kurniku w danym stadzie drobiu w jednakowym wieku;
- 6) izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia itp.;
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników;
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla każdego stada w kurniku;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;
- 14) prowadzenie rejestru prowadzonej regularnie dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zatrudnieni pracownicy powinni posiadać aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Dodatkowo, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami rolnymi

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu jest dozwolone po stwierdzeniu spełnienia wymagań weterynaryjnych określonych dla danego rodzaju działalności, w drodze decyzji powiatowego lekarza weterynarii. Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ta działalność ma być prowadzona lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane zostały także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

Wymagania te w sposób szczegółowy są określone w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa. Szczegółowe regulacje obejmują, między innymi, kwestie:

- 1) stanu zdrowia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej;
- 2) lokalizacji i wyposażenia gospodarstw oraz miejsc gromadzenia drobiu, jak również innych miejsc przetrzymywania drobiu;
- 3) pochodzenia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej, w tym sposób prowadzenia rejestrów tych zwierząt;
- 4) kwalifikacji osób wykonujących określone czynności w ramach prowadzonej działalności nadzorowanej oraz zakresu tych czynności;
- 5) sposobu postępowania z niejadalnymi produktami pochodzenia zwierzęcego wytwarzanymi w ramach prowadzonej działalności nadzorowanej;
- 6) świadectw zdrowia lub innych dokumentów, w które zaopatruje się zwierzęta będące przedmiotem działalności nadzorowanej lub niejadalne produkty pochodzenia zwierzęcego wytwarzane przy prowadzeniu tej działalności;
- 7) sposobu i zakresu prowadzenia dokumentacji oraz okresu jej przechowywania;
- 8) środków transportu i warunków transportu zwierząt lub niejadalnych produktów pochodzenia zwierzęcego, będących przedmiotem działalności nadzorowanej lub wykorzystywanych do jej prowadzenia;
- 9) pozyskiwania mięsa drobiowego.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Prerogatywy kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja

Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 przedmiotowej ustawy). Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi

rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

Ponadto, powiatowy lekarz weterynarii rejestruje podmioty prowadzące produkcję podstawową inną, niż na użytek własny. Obowiązek ten wynika z rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. WE L 139 z 30.04.2004, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319) oraz z ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, posiadacz zwierząt gospodarskich, w tym brojlerów jest obowiązany do prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt. Lekarz weterynarii leczący zwierzęta dokonuje wpisów w ewidencji leczenia zwierząt. Zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta regulują przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Zgodnie z art. 69 ust 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt

gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarzy weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się zwierzęta w handlu wspólnotowym oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu wspólnotowym, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) dyrektywą Rady 90/539/EWG z dnia 15 października 1990 r. w sprawie warunków zdrowotnych zwierząt, regulujących handel wewnątrzwspólnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. WE L 303 z 31.10.1990, str. 6, z późn. zm. Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 11, str. 3);
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. U. L 226 z 23.8.2008, str. 1–94).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie Wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 13) przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego są zaopatrywane w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do kraju trzeciego, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji zwierząt w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do krajów trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z krajów trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz.U. L 49 z 19.2.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu.

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) odzwierzęcą *Salmonella* spp.

Populacja zwierząt objęta programem: stada brojlerów (*Gallus gallus*)

Rok wdrożenia: 2011

Nr referencyjny niniejszego dokumentu:

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii
Biuro Ochrony i Zdrowia Zwierząt
Tel. +48 22 623 22 03
Fax. +48 22 623 14 08
E-mail: giw@wetgiw.gov.pl

1.2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby salmonellozy odzwierzęcej określonej w części A ust.1

W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane i rzeźne drobiu oraz stada towarowe monitorowano w kierunku gatunkowo specyficznych i niespecyficznych *Salmonella* od lipca 1999 r., zgodnie z opracowanymi na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.) instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii:

- 1) IW.z. II D/Sal-1/99;
- 2) IW.z. II D/Sal-2/99;
- 3) IW.z. II D/Sal-3/99.

Badania kontrolne prowadzono na koszt właścicieli stad. Stada zakażone lub podejrzane o zakażenie podlegały ubojowi zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywie Rady 71/118/EWG z dnia 15 lutego 1971 r. w sprawie problemów zdrowotnych wpływających na handel świeżym mięsem drobiowym (Dz. Urz. WE L 55 z 08.03.1971, str. 23, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 1, str. 209, z późn. zm.).

W okresie od 1 października 2005 r. do 30 września 2006 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2005/636/WE z dnia 1 września 2005 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonella* spp. w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus* prowadzonego w Państwach Członkowskich (Dz. Urz. UE L 228 z 03.09.2005, str. 14). Do badania pobrano próbki w 383 gospodarstwach utrzymujących powyżej 5000 brojlerów. Odsetek stad brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* wyniósł 58,7% i wahał się w poszczególnych województwach od 37,5% (woj. podlaskie) do 77,3% (woj. lubelskie).

W roku 2008 w ramach badań pobranych próbek z inicjatywy właściciela przebadano 18156 stad. Stwierdzono wyniki dodatnie w 977 przypadkach, co stanowi 5,4 % zakażonych stad, w tym: odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritidis wyniósł 2,9%, *Salmonella* Typhimurium 0,2 %, a zakażenie innymi serotypami *Salmonella* 2,3 %.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2008 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella*. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń jelitowych wywoływanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2007 r. zarejestrowano 11566, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności, tj. mięsa i przetworów mięsnych - głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych.

Salmonella Enteritidis, w odróżnieniu od innych serotypów, posiada zdolność zakażenia jajników niosek, co powoduje przedostawanie się bakterii do jaj, podczas gdy inne serotypy zwykle pozostają w kale i zanieczyszczają powierzchnie skorupki jaj. *Salmonella* Enteritidis w zakażonych stadach hodowlanych, poprzez jaja, zakaża pisklęta brojlerów. Zatem w przypadku *Salmonella* Enteritidis obserwowane jest zarówno pionowe, jak i poziome szerzenie się zakażeń pałeczkami *Salmonella* w stadach drobiu. W przypadku zakażeń poziomych można mówić o drodze

bezpośredniej (z osobnika na osobnika) i pośredniej (ze środowiska) szerzenia się zakażenia.

3. Opis programu

Cel wspólnotowy programu został określony w art. 1 rozporządzenia nr 646/2007. Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej stad brojlerów z wynikiem dodatnim badania na obecność *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium do 1% lub poniżej tej wartości. Cel powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2011 r.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że stado zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego jest to stado brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w którym w wyniku badania próbek urzędowych pobranych zgodnie z ust. 1 oraz 2 załącznika do rozporządzenia nr 646/2007 wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub, w którym stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

Zgodnie z załącznikiem II część E ust. 1 do rozporządzenia nr 2160/2003 od 1 stycznia 2011 r., świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”.

Stosownie do art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, program nie ma zastosowania przy produkcji mięsa pochodzącego z brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) przeznaczonego do sprzedaży bezpośredniej lub na użytek własny.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych określone salmonelozy drobiu, w tym wywołane przez *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 57 ww. ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów pałeczek *Salmonelli* w stadach brojlerów

gatunku kura (*Gallus gallus*)" na 2011 r., po przyjęciu w drodze uchwały przez Radę Ministrów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza w drodze rozporządzenia zatwierdzony przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki budżetowe będą przeznaczone na finansowanie badań urzędowych stad brojlerów oraz badań skuteczności przeprowadzonego oczyszczania i odkażania.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii przez zatwierdzone laboratorium przeprowadzające badanie laboratoryjne próbek.

Dodatkowo w każdym roku realizacji programu, w co najmniej jednym stadzie brojlerów w gospodarstwie z 10% gospodarstw liczących powyżej 5000 sztuk brojlerów jest przeprowadzane urzędowe pobranie próbek. Urzędowe pobranie próbek jest przeprowadzane przy uwzględnieniu analizy ryzyka, jak również w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka potrzeba.

Urzędowe pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2011 r.

- Kontrola
- Badania
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego
- Monitorowanie lub nadzór
- Inne środki: obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

Głównemu Lekarzowi Weterynarii podlegają wojewódzcy lekarze weterynarii oraz powiatowi lekarze weterynarii, którzy nadzorują prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontrolują dokumentację prowadzoną przez hodowcę.

Urzędowe badania laboratoryjne wykonywane są przez:

- 1) zakłady higieny weterynaryjnej wchodzące w skład wojewódzkich inspektoratów weterynarii, które są regionalnymi laboratoriami weterynaryjnymi w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej;
- 2) laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt 1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
- 3) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej.

Natomiast zadania laboratoriów referencyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wykonują następujące jednostki organizacyjne:

- 1) Państwowy Instytut Weterynaryjny-Państwowy Instytut Badawczy w Puławach;
- 2) Krajowe Laboratorium Pasz należące do struktur organizacyjnych Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego w Balicach k. Krakowa;
- 3) Instytut Ochrony Roślin Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program ma być wdrażany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

Nie dotyczy.

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Zakład Higieny Weterynaryjnej lub zatwierdzone laboratorium, w którym uzyskano dodatni wynik badania w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium powiadamia natychmiast powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca pochodzenia próbki. Krajowe Laboratorium Referencyjne Państwowego Instytutu Weterynaryjnego-Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach powiadamia właściwego powiatowego lekarza weterynarii o każdym uzyskanym dodatnim wyniku badania. Zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, salmoneloza jako choroba odzwierzęca i jej czynniki chorobotwórcze podlegają obowiązkowi monitorowania. Określone salmonelozы drobiu w tym wywoływane przez *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurum podlegają obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 51 wyżej wymienionej ustawy oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242, poz. 2045), podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, zakłady higieny weterynaryjnej i inne laboratoria przekazują właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii comiesięczne informacje o chorobach zakaźnych podlegających obowiązkowi

rejestracji, o chorobach odzwierzęcych i ich czynnikach chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania oraz o wynikach monitorowania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Powyższe informacje, powiatowi lekarze weterynarii przekazują wojewódzkim lekarzom weterynarii, a wojewódzcy lekarze weterynarii Głównemu Lekarzowi Weterynarii w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym te informacje zostały zebrane.

4.4.4. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie środków w przypadku wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w pkt. 1.6. części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad

Nie dotyczy.

4.4.6. Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się zwierząt narażonych na kontakt lub zakażenie Salmonellą oraz regularne inspekcje gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy

Nie dotyczy.

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania, szczepienia) choroby

Nie dotyczy.

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

Nie dotyczy.

4.4.9. Informacje i ocena w odniesieniu do środków, zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego, obowiązujących w stadach/gospodarstwach, których to dotyczy

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.).

Ponadto, została wydana broszura informacyjno-szkoleniowa (Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE- produkcji drobiu i jaj) dla hodowców, w której zostały wyszczególnione wymagania, których spełnienie jest obowiązkowe zgodnie z polskimi regulacjami prawnymi dostosowanymi do ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz pozostałe wymagania, które mogą być spełnione, ale które nie wynikają z regulacji prawnych.

Broszura jest dostępna pod adresem:

<http://www.ukie.gov.pl/WWW/cie.nsf/0/20CC1CA3A3C18202C1256FF70033ABE6>

Dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są systematycznie umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla hodowców brojlerów oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz mięsem drobiowym będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu wewnątrz Wspólnoty oraz eksportu drobiu do państw trzecich. Zgodnie z załącznikiem II rozdziału E rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 stycznia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „Salmonella: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”.

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad brojlerów, zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i mięsa drobiowego na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą, a mięso drobiowe oraz jaja konsumpcyjne są głównym źródłem zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacunkowe kwalifikowane do ubiegania się o współfinansowanie przez Wspólnotę koszty „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)” na 2011 r. wyniosą 29 014,15 EUR i zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych w ustawie budżetowej na 2011 r.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby²⁾

Rok: 2005

Stan na dzień: 31.12.2005 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakazenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)} badań		Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^{a)}	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{e)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{f)}	
							(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura					20073	537	56	0	0	0	0	0	0

a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

b) Stada brojlerów.

c) Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przetwarzano je więcej niż jeden raz.

e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

²⁾ Dane dotyczące salmonellozy (salmonella odzwierzęca, *Salmonella pullorum*, *Salmonella gallinarum*, *Mycoplasma gallisepticum*, choroby wątkowatej i jej czynników chorobotwórczych).

Rok: 2006

Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: *Gallus gallus*

Chorobazakazenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{f)}	Liczba stad zlikwidowanych ^{g)}	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^{h)}	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
										(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Poliska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	14 000				21534*	714	74	0	0	0	0	0

^{a)} Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada brojlerów.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

^{f)} Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

Rok: 2007

Stan na dzień: 31.12.2007 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakażenie^{a1}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b1}	Łączna liczba stad ^{c1}	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^{d1}	Liczba stad ^{e1} z dodatnim wynikiem ^{d2}		Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^{a1}	Liczba stad zlikwidowanych ^{a1}	Łączna liczba zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a2}	Ilość skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a3}	
							(a1)	(a2)				(a4)	(a3)
Polska													
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	13 000				22527*	888	59	0	0	0	0	0

^{a1} Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b1} Stada brojlerów.

^{c1} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d1} Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{d2} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

^{e1} Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz, większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

Rok: 2008

Stan na dzień: 31.12.2008 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakazenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}	Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^{a)}	Liczba zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	Ilość skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}				
												(a1)	(a2)	(a3)	(a4)
Polska															
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	6496	144 291	0	0	18156	522	42	413	96	118	20396	15454	83	54

^{a)} Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada brojlerów.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

^{f)} Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej niż jeden raz, większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

Rok: 2009

Stan na dzień: 31.12.2009 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakażenie^{a)}: *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*

Region	Rodzaj stada ^{a)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{d)}		Liczba stad z dodatkimi wynikami ^{a)}	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^{e)}	Liczba zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}				
							(a1)	(a2)					(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Polska																
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	21660	731 439	21310	713 592 670	20702	109	6	40	118 17	24114	36195	24	9	-	-

a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella Enteritidis*, (a2) dla *Salmonella Typhimurium*, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*.

b) Stada brojlerów.

c) Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonell*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatkni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

f) Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz, większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych
6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2009 Gatunek zwierząt: drób
 Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 646/2007
 Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 646/2007
 Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Kategoria: stada brojlerów (stada na 3 tygodnie przed przemieszczeniem do rzeźni)

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	259	128	913	128	-	-

- (a) Gatunek zwierząt, w razie potrzeby.
- (b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. zwierzęta hodowlane, kury nioski, brojlerzy, indyki hodowlane, indyki brojlerzy, świnię hodowlane, świnię przeznaczoną do uboju itd., stosownie do potrzeb.
- (c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (d) Liczba zbadanych próbek.
- (e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2009 Gatunek zwierząt (a): stada brojlerów

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	128	2 411 424*

(a) Gatunek zwierząt, w razie potrzeby.

(b) Region określony w programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji

* liczba zwierząt ubitych/zabitych w ramach programu.

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

1) Gatunek zwierząt: stada brojlerów

Region	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada brojlerów	odchody/ okładziny na buty lub skarpety	wykrycie stada zakażonego	1920
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	460
				stwierdzenie efektu hamującego	1920
	badanie serologiczne			określenie serotypu	272

(a) Gatunek, w razie potrzeby.

(b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Opis badania.

(d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.

(e) Opis próbki (np. odchody).

(f) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2011

Stan na dzień: 31.12.2009 r.

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Spodziewana liczba stad ^{d)} z dodatnim wynikiem ^{e)}		Spodziewana liczba stad do likwidacji ^{e)}		Spodziewana łączna liczba zwierząt do ubicia lub zabicia ^{e)}		Spodziewana ilość jaj do zniszczenia (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{e)}		Spodziewana ilość jaj skierowana do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{e)}	
						(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Polska															
Ogółem	Stada brojlerów	21660	731 439	21310	713 592		115			2 300					
	gatunku kura		506		670					000					

^{a)} Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada brojlerów.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być pod uwagę tylko raz.

8. Szczegółowa analiza szacunkowych kosztów programu¹⁾

Koszty	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy (w złotych)	Koszt jednostkowy (w euro)	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem (w euro)*	Wniosek o finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Liczba planowanych badań	1920	40 zł	9,89 €	76 800	18 980,30	tak
	bakteriologicznych w ramach urzędowego pobierania próbek						
	Liczba planowanych badań w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	272	95 zł	23,48 €	25 840	6 386,08	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	1920	0,50 zł	0,12 €	960	237,25	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	460 (115 x 4 próbki)	30 zł	7,41 €	13 800	3 410,52	tak

1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	2035 pobrań (1920 pobrań + 115 pobrań)	41 zł	-	83 435	-	nie
	Dojazd do fermy w celu pobrania próbek	2035 x 40 km	0,8358zł/km	-	68 034,12	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	2035 x 160 km	0,8358zł/km	-	272 138,48	-	
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek na fermie	2035	13,98 zł	-	28 449,30	-	nie
2. Szczepienie lub obróbka produktów zwierzęcych	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój i zniszczenie	-	-	-	-	-	-	-
3.1. Odszkodowanie	Odszkodowanie za pasze	58 stad x 15t	1095zł/t	-	952 650	-	nie
3.2. Koszty transportu ptaków	-	-	-	-	-	-	-
3.3 Koszty zniszczenia	Zniszczenie paszy	58 stad x 15t	0,60zł/kg	-	522 000	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Koszt obróbki chemicznej paszy (15 t)	57x15 000 kg	0,02 zł/kg	-	17 100	-	nie

4. Czyszczenie i odkazanie	Nie dotyczy	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie do celów programu)	Rzeczoznawcy	115 stad x 2 godz. x 2 rzeczoznawców w	27,67 zł/godz.	-	12 728,20	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	115 x 2 rzeczoznawców w x 40 km	0,8358zł/km	-	7 689,36	nie
6. Materiały eksploatacyjne i sprzęt specjalny	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-
	OGÓLEM				2 081 622,46	
	OGÓLEM (koszty kwalifikowane)				117 400	29 014,16***

1) Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad brojlerów objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2011

* Koszt programu obliczono wg kursu euro Europejskiego Banku Centralnego z dnia 29 stycznia 2010 r., który wynosił 4,0463 zł. Sumę ogółem w euro wyliczono na podstawie sumy ogółem w złotych, natomiast koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku.
** Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę

*** Koszty kwalifikowane, które zostaną przedstawione we wniosku o finansowanie wspólnotowe wynoszą 29 014,16 EUR.

„KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW SALMONELLI W STADACH INDYKÓW HODOWLANYCH” NA 2011 R.

Część A

a) Cel „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów Salmonelli w stadach indyków hodowlanych” na 2011 r.

Założeniem „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków hodowlanych” na 2011 r., zwanego dalej programem, jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który został wyznaczony w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 roku wykonującym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków (Dz. Urz. UE L 162 z 21.06.2008, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 584/2008”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad hodowlanych indyków w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad z dodatnim wynikiem badania w odniesieniu do *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium* do 1 % lub poniżej tej wartości. W przypadku Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie liczba dorosłych stad hodowlanych indyków wynosi poniżej 100, cel wspólnotowy wynosi nie więcej niż jedno dorosłe stado hodowlane indyków zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego. Cel ten powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2012 r.

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Zasady pobierania próbek w stadach hodowlanych indyków odbywają się zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Szczegółowe założenia zostały opisane w dalszej części programu.

Realizacja programu pośrednio przyczyni się do spełnienia wymagań określonych w części E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, poprzez ograniczenie występowania *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium w jajach wylęgowych, a tym samym pozyskiwaniu piskląt indyków rzeźnych wolnych od zakażeń *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie salmonellozy odzwierzęcej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Występowanie salmonellozy odzwierzęcej w stadach indyków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zostało przedstawione w części B w ust. 2 programu.

Według raportu Europejskiego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zakażenie *Salmonella* stad rzeźnych i hodowlanych indyków przedstawiało się następująco:

Tabela 1.

Rok	liczba zbadanych stad ^{*)}	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> spp.	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Enteritidis	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Typhimurium
2006	2260	6,3	0,8	1,2
2005	4952	8,1	0,5	1,2
2004	4424	8,6	0,5	0,9

^{*)} wszystkie grupy wiekowe

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rysunek 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce



Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w ramach systemu laboratoriów urzędowych¹, obejmującego akredytowane laboratoria, działają:

- 1) laboratoria urzędowe w rozumieniu art. 12 rozporządzenia nr 882/2004, obejmującego:
 - a) zakłady higieny weterynaryjnej, w tym pracownie badania mięsa na obecność włośni,
 - b) laboratoria państwowych instytutów badawczych,
 - c) laboratoria weterynaryjnych wchodzące w skład innych niż wymienione w lit. a jednostek organizacyjnych Inspekcji,
 - d) inne laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii,
- 2) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu art. 33 rozporządzenia nr 882/2004.

¹ wprowadzono ustawą z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372)

Zasady wyznaczania przez Głównego Lekarza Weterynarii laboratoriów działających w systemie laboratoriów urzędowych, o którym mowa powyżej, zostały określone w art. 25 ust. 3-6 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Jeżeli laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a-c ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, z przyczyn finansowych lub organizacyjnych nie jest w stanie przeprowadzić badań laboratoryjnych w zakresie określonym w art. 25 ust. 1 tejże samej ustawy, Główny Lekarz Weterynarii może wyznaczyć, na czas określony, do przeprowadzenia tych badań laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. d ww. ustawy.

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej istnieje 16 zakładów higieny weterynaryjnej, oraz 16 pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się badań laboratoryjnych próbek zgromadzonych w ramach programu

Laboratoriami zatwierdzonymi, w których przeprowadza się badania próbek pobranych przez właściwy organ oraz z inicjatywy hodowcy w ramach programu są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy - dla województwa kujawsko – pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;
- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;

- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w zakresie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-Salmonella”.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy, mogą zostać przesłane do laboratoriów innych, niż ww. które:

- 1) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007;
- 2) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych).

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, lekarz ten powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Zakłady higieny weterynaryjnej oraz inne laboratoria wykonujące badania w ramach programu przeprowadzają za każdym razem badania efektu hamującego wzrost

bakterii. W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objęty programem, określa się ten serotyp i podaje jego nazwę. Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie. W sprawozdaniu umieszcza się informacje o stadzie (numer lub oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz wyniku badania każdej ze zbadanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych opisów:

- a) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- b) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem;
- c) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- d) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria zatwierdzone oraz zakłady higieny weterynaryjnej, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub uzyskaniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii lub z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym fakcie właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria przesyłają sprawozdanie z przeprowadzonych badań do hodowcy, właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii oraz w przypadku wyników dodatnich również do właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego na wniosek wojewódzkiego inspektoratu weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Zakład higieny weterynaryjnej przechowuje wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Dodatkowo spośród izolatów *Salmonelli* laboratorium przesyła do KLR-*Salmonella* wraz z odpowiednią informacją jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp *Salmonelli* lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonelli* w ramach programu

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych indyków są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Do wykrywania serotypów *Salmonelli* objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003+A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach hodowlanych indyków oraz pasz

Etapy produkcji, na których pobieranie próbek w stadach hodowlanych indyków są obowiązkowe, zostały określone w ust. 1 lit. b załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Próbki są pobierane w sposób określony w pkt 2.2.2. załącznika do rozporządzenia Komisji (WE) nr 1003/2005 z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 (Dz. Urz. UE L 170 z 01.07.2005, str. 12, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1003/2005”.

Pobieranie próbek w stadzie hodowlanym indyków piskląt jednodniowych przeprowadza się zgodnie z następującymi zasadami:

- 1) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
- 2) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą) - w przypadku pojemników bez wyściółki lub
- 3) pisklęta padłe (w tym również podczas transportu) - nie więcej niż 20 szt. (w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą).

Pobieranie próbek w stadzie hodowlanym indyków indyków czterotygodniowych oraz na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki produkcyjnej następuje w sposób określony w pkt 2.2.2.1. załącznika

do rozporządzenia nr 1003/2005. Pobieranie próbek w stadach hodowlanych indyków w okresie nieśności odbywa się co trzy tygodnie w gospodarstwie, w sposób określony w pkt. 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005. Ostatnie pobranie próbek odbywa się w stadach hodowlanych indyków w okresie 3 tygodni przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki badań bakteriologicznych próbek muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. W tym przypadku wyniki badania zachowują ważność przez 6 tygodni od pobrania próbek.

Pobieranie próbek na wskazanych wyżej etapach produkcji następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz badań laboratoryjnych w laboratorium.

Przesyłanie próbek pobranych w stadach hodowlanych indyków do laboratoriów wymienionych w ust. 1.3. programu odbywa się w sposób określony w ust. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego hodowca umieszcza informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie indyków hodowlanych oraz terminy jej podania, jak również stosowanie wszelkich środków przeciwbakteryjnych, które mogą wpłynąć na wynik badania laboratoryjnego.

Hodowca jest zobowiązany prowadzić dokumentację związaną z pobieraniem próbek do badań laboratoryjnych, zawierającą co najmniej informacje: o rodzaju próbek, dacie i godzinie pobrania próbek, a także danych osoby pobierającej próbki do badań laboratoryjnych, datę i godzinę wysłania próbek do laboratorium, nazwę i adres laboratorium oraz wyników badań laboratoryjnych pobranych próbek w ramach programu, a także szczegóły dotyczące stad, w tym wiek i liczbę indyków hodowlanych.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Wykrycie serotypów pałeczek *Salmonella* objętych niniejszym programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy albo przez powiatowego lekarza weterynarii, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii przez

laboratorium, o którym mowa w ust. 1.3. programu, przeprowadzającym badanie laboratoryjne próbek.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych, w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii, ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium oraz koszty użytych wyrobów medycznych. Wysokość opłat określa rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.).

Częstotliwość pobierania próbek urzędowych przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 1 lit. b pkt 3 tiret pierwszy załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, urzędowe pobranie próbek może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad hodowlanych indyków w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem, zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045 oraz z 2008 r. Nr 144, poz. 899) oraz art. 44 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwy organ w odniesieniu do zwierząt lub produktów, u których lub w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem próbek pobranych w stadzie indyków hodowlanych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia indyków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do obiektów budowlanych lub miejsc, w których znajdują się indyki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub zwłoki tych indyków;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, jaj wylęgowych, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od tych indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej indyków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia *Salmonelli* lub zakażenia pałeczkami *Salmonelli* objętymi programem, źródeł *Salmonelli* lub źródeł zakażenia lub dla zapobiegania szerzeniu się tej choroby lub zakażenia.
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności faktur potwierdzających zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży indyków i jaj oraz dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej itp.;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób określony w pkt 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 1003/2005;

3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:

- a) paszy,
- b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;

4) nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:

a) oddzielne utrzymywanie indyków znajdujących się w gospodarstwie w poszczególnych obiektach budowlanych lub w innych miejscach, w których są one utrzymywane,

b) zastosowanie produktów biobójczych w celu dezynfekcji jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,

c) zastosowanie produktów biobójczych przed wejściami do obiektów budowlanych i wyjściami z tych obiektów, jak również wjazdami na teren i wyjazdami z terenu gospodarstwa,

d) wylęganie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym w oddzielnych aparatach lęgowych, z zastosowaniem produktów biobójczych dopuszczonych do bieżącej dezynfekcji w czasie lęgu, aktywnych w stosunku do pałeczek *Salmonella*;

5) zakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:

a) wywożenia jaj wylęgowych do czasu otrzymania wyników badań laboratoryjnych ze wszystkich stad w gospodarstwie,

b) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,

c) przemieszczania indyków z gospodarstwa i do gospodarstwa, oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni; w przypadku przemieszczania indyków w celu poddania ubojowi w rzeźni, w świadectwie zdrowia umieszcza się informacje o pochodzenia ze stada, w którym uzyskano wynik dodatni w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium badania laboratoryjnego próbek pobranych z inicjatywy hodowcy - uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub wykryto efekt hamujący wzrost bakterii,

- d) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków, bez jego zgody.

Wskazane powyżej środki, są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie hodowlanym indyków zakażenia w odniesieniu do celu wspólnotowego.

1.6.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie indyków hodowlanych w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:

- 1) niezwłoczny ubój lub zabicie wszystkich indyków hodowlanych w stadzie, z tym że indyki wykazujące kliniczne objawy choroby zawsze podlegają zabiciu;
- 2) zniszczenie, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 273 z 10.10.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92), zwłok wszystkich padłych i zabitych indyków;
- 3) zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych;
- 4) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, przy zastosowaniu środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności pałeczek *Salmonella*;
- 5) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella* zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1774/2002;
- 6) przeprowadzenie pod jego nadzorem dokładnego oczyszczenia i odkażania:
 - a) budynków, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego,

- b) otoczenia budynku, o którym mowa w lit. a, pojazdów używanych do jego transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, pod jego nadzorem, po wykonaniu czynności, o których mowa w pkt 1-5;
- 7) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie polegających m.in. na poprawie:
 - a) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, stosowanie w żywieniu pasz kruszonych, zachowanie prawidłowej obsady kurnika itp.) oraz
 - b) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, prowadzenie rejestru wizyt, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich indyków, wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do kurników, odkażanie pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa, zaopatrzenie personelu w odzież ochronną oddzielną dla każdego kurnika, posiadanie przez pracowników aktualnego wyniku badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella* itp.).

Koszty czynności, o których mowa w pkt 6, lit. b i 7 są ponoszone przez hodowcę.

Przy przemieszczaniu zakażonych indyków do rzeźni, w świadectwie zdrowia umieszcza się informację o pochodzeniu indyków ze stada zakażonego pałeczkami *Salmonelli* objętych programem.

Wzór świadectwa zdrowia określa załącznik I, sekcja IV, rozdział X, część A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm., Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75).

Badanie przedubojowe, postępowanie w trakcie uboju, ocenę poubojową oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z tych indyków, u których w badaniach urzędowych stwierdzono *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub serotyp *Salmonelli* inny niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia nr 854/2004 oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie

kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1).

Powiatowy lekarz weterynarii pobra próbki do badań laboratoryjnych w celu sprawdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym umieszczeniem indyków w obiekcie budowlanym. Ponowne wstawienie indyków może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań urzędowo pobranych próbek. Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe pobrane z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub
- 2) 4 wymazy powierzchniowe pobrane z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe pobrane z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe pobrane z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 5) 2 wymazy powierzchniowe pobrane z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów, itp.) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również badań laboratoryjnych próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie, zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z zakażonymi indykami.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad indyków hodowlanych, może zastosować środki, o których

mowa w pkt 1.6.5 programu, również w odniesieniu do tych stad indyków hodowlanych w gospodarstwie, które nie są przetrzymywane w budynkach inwentarskich:

- 1) zapewniających całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajdują się indyki zakażone pałeczkami *Salmonella* objętymi programem;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.5. Środki, o których mowa w pkt 1.6.1.-1.6.4 programu, są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

1.6.6. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień są określone w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej;
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej;
- 5) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 6) ustawa z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.)
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach;

- 9) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225 i Nr 281, poz. 2792);
- 12) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 13) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38.);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, z późn. zm.);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań;

- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzania szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161).

1.8. Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej koszty wykonywania zadań Inspekcji są pokrywane z budżetu państwa, chyba że co innego wynika z programu. Z przepisu art. 3 ust. 2 pkt 1 tej ustawy wynika, że do wspomnianych zadań należy zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych.

Stosownie do art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, za indyki zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za indyki padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy przysługuje odszkodowanie z budżetu państwa. Odszkodowanie, co do zasady, przysługuje w wysokości wartości rynkowej drobiu. W przypadku, kiedy indyki są kierowane do uboju, odszkodowanie pomniejsza się o kwoty uzyskane ze sprzedaży mięsa i ubocznych produktów zwierzęcych pozyskanych z tych indyków.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również za zniszczone produkty pochodzenia zwierzęcego, z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej jaj wylęgowe, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z prowadzonej przez niego listy rzeczoznawców. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie

rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania.

Zgodnie z art. 49 ust. 7 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów zwierzęcych. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna i nie przysługuje od niej odwołanie do wojewódzkiego lekarza weterynarii. Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1. Struktura produkcji indyków hodowlanych oraz produktów z nich pochodzących

Dane dotyczące gospodarstw znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w których były utrzymywane stada indyków hodowlanych liczące nie mniej niż 250 sztuk, w 2008 r.:

Tabela 2.

Lp.	Województwo	Liczba gospodarstw utrzymujących więcej niż 250 indyków hodowlanych	Liczba stad indyków hodowlanych	Średnia liczebność stad indyków hodowlanych
-----	-------------	---	---------------------------------	---

1.	Dolnośląskie	-	-	-
2.	Kujawsko-pomorskie	-	-	-
3.	Lubelskie	-	-	-
4.	Lubuskie	1	1	5000
5.	Łódzkie	-	-	-
6.	Małopolskie	-	-	-
7.	Mazowieckie	1	1	9000
8.	Opolskie	3	8	2327
9.	Podkarpackie	-	-	-
10.	Podlaskie	-	-	-
11.	Pomorskie	-	-	-
12.	Śląskie	1	5	1564
13.	Świętokrzyskie	-	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	14	33	1446
15.	Wielkopolskie	-	-	-
16.	Zachodniopomorskie	-	-	-

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2008 r. znajdowało się 20 gospodarstw, w których utrzymywano 48 stad hodowlanych indyków liczących powyżej 250 sztuk.

Zgodnie ze sprawozdaniem z urzędowego badania zwierząt rzeźnych, mięsa, drobiu, dziczyzny, królików i zwierząt akwakultury za 2007 r. (RRW-6), urzędowemu badaniu poubojowemu poddanych zostało 26 907 747 indyków.

2.2. Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7, 40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

W strukturze produkowanych pasz dla drobiu 97-98% stanowią mieszanki pełnoporcjowe, ok. 1% mieszanki uzupełniające (koncentraty wysokobiałkowe) i 1-1,5% premiksy. Według wstępnych prognoz produkcja drobiu i jaj w 2010r. powinna być nieco wyższa aniżeli w roku bieżącym, co będzie skutkowało 1-2% wzrostem zapotrzebowania na pasze przemysłowe dla drobiu. Wstępnie przewiduje się,

że produkcja pasz przemysłowych w 2010r. może wynieść 7,05 mln ton wobec 6,80 mln ton w 2009 r.

2.3. Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne obowiązkowe lub dobrowolne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej - produkcja drobiu i jaj.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła itp.;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywanie w 1 kurniku w danym stadzie indyków w jednakowym wieku;
- 6) izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia itp.
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich indyków,
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników;
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla każdego stada w kurniku;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;
- 14) prowadzenie rejestru prowadzonej regularnie dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji;

Osoby pracujące w gospodarstwie powinny posiadać aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Dodatkowo, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Standardowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z drobiem, określeniu warunków zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia takiej działalności oraz określeniu katalogu środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Na mocy przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej przekazany został nadzór nad działalnością prowadzoną w zakresie:

- 1) utrzymywania drobiu, w celu umieszczenia go na rynku;
- 2) zarobkowego przewozu drobiu lub przewozu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej;
- 3) organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu;
- 4) skupu drobiu i obrotu drobiem lub pośrednictwa w tym obrocie;
- 5) prowadzenia miejsc gromadzenia drobiu;
- 6) wytwarzania, pozyskiwania, konserwacji, obróbki, przechowywania, prowadzenia obrotu lub wykorzystywania materiału biologicznego pochodzącego od drobiu w ramach zakładu hodowli zarodowej oraz zakładu reprodukcyjnego;
- 7) odchowu drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności, w ramach zakładu odchowu drobiu;
- 8) prowadzenia zakładu drobiu²⁾;
- 9) zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania produktów ubocznych pochodzących od drobiu³⁾.

Rozpoczęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu objęte jest obowiązkiem rejestracji u powiatowego lekarza weterynarii. Dodatkowo podmiot podejmujący wyżej wymienioną działalność obowiązany jest uzyskać decyzję powiatowego lekarza weterynarii w sprawie stwierdzenia spełnienia wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności, bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscu, w których ta działalność ma być prowadzona albo też osobom wykonującym określone czynności.

²⁾ Stosownie do art. 2 pkt 20 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt zakład hodowli zarodowej (zajmujący się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt reprodukcyjnych, prarodzieńskich lub rodzicielskich), zakład reprodukcyjny (zajmujący się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt użytkowych), zakład odchowu (prowadzący odchów drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności) oraz zakład wylęgu drobiu (czyli zakład prowadzący inkubację jaj wylęgowych, wylęg oraz dostarczanie piskląt jednodniowych, za które uważa się pisklęta drobiu mające mniej niż 72-godziny życia, jeszcze niekarmione, a w przypadku piskląt kaczki piżmowej - *Cairina moschata* lub jej krzyżówki, które mogły być karmione), są objęte zbiorczym pojęciem zakładu drobiu.

³⁾ Kwestie te reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1774/2002 z dnia 3 października 2002 r. ustanawiające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 273, 10.10.2002, str. 1, z późn. zm.).

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane są także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana, w formie pisemnej, w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań lokalizacyjnych, zdrowotnych, higienicznych, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy zostają określone w drodze rozporządzeń wykonawczych do ustawy, wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem, pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Prerogatywy kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu

chorób zakaźnych zwierząt, może wydać jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór nakazu lub zakazu określonego w decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ustawy). Oznacza to, iż brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej, bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej. Rozwiązanie takie powinno być zastosowane niezależnie od możliwości wdrożenia przymusowej egzekucji nakazów lub zakazów decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, przeprowadzonej na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Wzór rejestru został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81). Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z rozdziałem 1 część I lit. B ust. 7 i 8 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych w zakładzie hodowli zarodowej, zakładzie reprodukcyjnym oraz zakładzie odchowu drobiu prowadzi się dokumentację dla każdego stada.

Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia rozdysponowania stada.

Zgodnie z rozdziałem 1 część II ust. 21 i 22 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych, w zakładzie wylęgu drobiu prowadzi się kartę wylęgu drobiu zawierającą informacje dotyczące każdej partii jaj wylęgowych umieszczonych w komorze lęgowej.

Kartę wylęgu drobiu prowadzi się oddzielnie dla jaj wylęgowych pochodzących z poszczególnych stad drobiu i przechowuje się przez 2 lata od dnia dokonania w niej wpisu.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych zabiegów leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich,

a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wymienione dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji.

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się indyki i jaja wylęgowe w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu wspólnotowym, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94, z 31.03.2004, str. 44; dz. Urz. UE Polskie wyd. specj., rozdz. 3, t. 43, str. 354)
- 2) dyrektywą Rady 2009/158/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie warunków zdrowotnych zwierząt, regulujących handel wewnątrzwspólnotowy i przywóz z państw trzecich drobiu i jaj wylęgowych (Dz. Urz. UE L 343 z 22.12.2009, str. 74);
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. U. L 226 z 23.8.2008, str. 1—94).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz

ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Pol. wyd. specj., rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego kraju.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do kraju trzeciego, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji zwierząt w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do krajów trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z krajów trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz.U. L 49 z 19.2.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie zwierząt odzwierzęcą *Salmonella* spp.

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego salmonellozy odzwierzęcej

W Rzeczypospolitej Polskiej stada indyków hodowlanych monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 roku, na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr 1/99 zwalczania salmonelloz w stadach reprodukcyjnych drobiu, opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2006-2007 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 roku w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania pałeczek *Salmonelli* u indyków hodowlanych prowadzonego w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 03.10.2006, str. 22), zwaną dalej „decyzją 2006/662/WE”, badania podstawowe nad występowaniem pałeczki *Salmonelli* w stadach indyków hodowlanych. Pobrano do badania próbki z 367 stad pochodzących z 332 gospodarstw. W każdym stadzie pobierano po 5 próbek do badań, w sumie zbadano 1835 próbek. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad, w których uzyskano dodatni wynik badań. Pałeczek *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych nie wykryto.

Zgodnie z raportem opublikowanym przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), pałeczki *Salmonella* spp. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono w 26,9 % badanych stad indyków. Odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium wyniósł 4,2 %.

Oznaczeniom serologicznym poddano 300 wyizolowanych szczepów pałeczek *Salmonella*. Najczęściej występującymi serotypami były: *Salmonella* Saintpaul (36,3% oznaczanych izolatów) oraz *Salmonella* Typhimurium (16,3%). Serotypy *Salmonella* Enteritidis zostały wyizolowane w 7% oznaczanych próbek.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2008 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatrucia pokarmowe wywołane przez pałeczki *Salmonella*, co stanowi ok. 65% zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2007 r. zarejestrowano 11566, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności, przede wszystkim mięsa i przetworów mięsnych - głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych.

Według danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2007 r., serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej to:

- 1) *Salmonella* Enteritidis (D) – 77,6%;
- 2) *Salmonella* Typhimurium (B) - 8,53%.

3. Opis przedłożonego programu

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel wspólnotowy określa art. 1 rozporządzenia nr 584/2008.

Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium.

W Rzeczypospolitej Polskiej, cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków, gdy docelowo odsetek stad, w których uzyskano dodatni wynik badań, zostanie zredukowany do 1 stada dorosłego indyków lub poniżej tej wartości do dnia 31

grudnia 2012 r.. Zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu nr 584/2008, rok 2011 jest rokiem kontynuowania realizacji programu. W trakcie realizacji programu w roku 2011 przewiduje się nie więcej niż 3 stada hodowlane indyków zakażonych *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium z 24 stad przewidzianych do zbadania w ramach programu.

Zgodnie z ust. 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008, na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego – dorosłe stado hodowlane indyków, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe), albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

Cel określony w rozporządzeniu nr 584/2008 będzie realizowany poprzez obowiązkowe badania wszystkich stad indyków hodowlanych objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych urzędowo serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje: likwidację zakażonego stada, zniszczenie zwłok indyków padłych lub zabitych, zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych, zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, ściółki, odchodów i innych przedmiotów oraz przeprowadzenie oczyszczania i odkażania, co zostało szczegółowo opisane w ust. 1.6.3. części A programu. Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach hodowlanych indyków.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, określone salmonelozy drobiu, w tym wywołane przez *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium, są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 57 ust. 6 ww. ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków hodowlanych”, po przyjęciu, w drodze uchwały, przez Radę Ministrów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza, w drodze rozporządzenia, zatwierdzony przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki finansowe uzyskane ze współfinansowania przez Wspólnotę będą przeznaczone na finansowanie badań kontrolnych, badań skuteczności mycia i odkażania oraz odszkodowania za likwidowane stada i jaja wylęgowe. Wyjściowy poziom zakażeń

pałeczkami *Salmonella* stad hodowlanych indyków określono na podstawie wyników badań podstawowych, wykonanych zgodnie z art. 1 ust. 1 decyzji 2006/662/WE.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2011 r.

- Kontrola
- Badania
- Monitorowanie lub nadzór
- Ubój zwierząt, u których uzyskano dodatni wynik badania
- Zabicie zwierząt, u których uzyskano dodatni wynik badania
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów
- Inne środki: obróbka lub zniszczenie paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Program podlega obowiązkowemu stosowaniu przez podmioty utrzymujące indyki hodowlane, z wyłączeniem podmiotów prowadzących wyłącznie produkcję, o której mowa w art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

Nie dotyczy.

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadamiania o chorobie

Zakład higieny weterynaryjnej lub zatwierdzone laboratorium, w którym uzyskano dodatni wynik badania w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium powiadamia niezwłocznie właściwego powiatowego lekarza weterynarii. Krajowe Laboratorium Referencyjne Państwowego Instytutu Weterynaryjnego-Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach powiadamia właściwego powiatowego lekarza weterynarii o każdym uzyskanym dodatnim wyniku badania.

Zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, salmoneloza jako choroba odzwierzęca oraz jej czynniki chorobotwórcze podlegają obowiązkowi monitorowania. Salmonelozy drobiu w tym wywoływane przez *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium podlegają obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 51 wyżej wymienionej ustawy oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności

na środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242, poz. 2045), podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, zakłady higieny weterynaryjnej i inne laboratoria przekazują właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii comiesięczne informacje o chorobach zakaźnych podlegających obowiązkowi rejestracji, o chorobach odzwierzęcych i ich czynnikach chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania oraz o wynikach monitorowania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Powyższe informacje, powiatowi lekarze weterynarii przekazują wojewódzkim lekarzom weterynarii, a wojewódzcy lekarze weterynarii Głównemu Lekarzowi Weterynarii w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym te informacje zostały zebrane.

4.4.4. Środki i stosowne prawodawstwo w przypadku wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w ust. 1.6. i 1.7. w części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kwalifikacji zwierząt i stad

Nie dotyczy.

4.4.6. Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się zwierząt narażonych na kontakt lub zakażenie daną chorobą oraz regularne inspekcje gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy

Nie dotyczy.

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania i szczepienia)

Akty prawa krajowego zostały określone w ust 1.7. w części A programu.

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

- 1) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych;
- 2) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich.

Ponadto, została wydana broszura informacyjno-szkoleniowa (Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE- produkcji drobiu i jaj) dla hodowców, w której zostały wyszczególnione wymagania, których spełnienie jest obowiązkowe zgodnie z polskimi regulacjami prawnymi dostosowanymi do ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz pozostałe wymagania, które mogą być spełnione, ale które nie wynikają z regulacji prawnych.

Broszura jest dostępna pod adresem:

<http://www.ukie.gov.pl/WWW/cie.nsf/0/20CC1CA3A3C18202C1256FF70033ABE6>

Dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są systematycznie umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad indyków hodowlanych oraz podmiotów zajmujących się obrotem nimi będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu wewnątrz Wspólnoty oraz eksportu indyków hodowlanych, jaj wylęgowych oraz piskląt do państw trzecich. Osiągnięcie celu wspólnotowego, czyli zmniejszenie liczby zakażonych stad hodowlanych indyków, ograniczy rozprzestrzenianie się pałeczek *Salmonella* wśród drobiu tego gatunku.

Dodatkowo, zgodnie z załącznikiem II sekcja E rozporządzenia nr 2160/2003, świeże mięso drobiowe nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, o ile nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella: nie stwierdzono obecności w 25 gramach*”. Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad hodowlanych indyków, doprowadzi do przerwania drogi pionowej przenoszenia zakażenia pałeczkami *Salmonella*.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych indyków w 2011 r. wyniosą 1 291 142,61 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z

wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 287 992 EUR.

Koszty te zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na 2011 r.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: 2004

Stan na dzień: 31.12.2004 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki** Choroba/zakazenie ^{a)} *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbędnych stad ^{d)}		Liczba stad, w których uzyskano dodatni wynik ^{e)} badań		Liczba stad zlikwidowanych ^{f)}	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^{g)}	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{h)}		Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{h)}
						1*	2*	(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	
Rzeczpospolita Polska														
Ogółem	Indyki reprodu.	56	318726	-	-	51	42	0	0	3	0	0	0	0

^{a)} Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić słownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), itp.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d., zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

Rok: 2005

Stan na dzień: 31.12.2005 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie ^{a1}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad	Liczba stad, w których uzyskano dodatni wynik badań ^{d)}	Liczba stad zlikwidowanych ^{a1}	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^{a1}	Liczba zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w kg) ^{a1}	Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w kg) ^{a1}				
											1*	2*	(a1)	(a2)
Pzcz.-pospolita														
Polska														
Ogółem	Indyki	56	297912			0	1	3	0	0	0	0	0	0
	reprod.													

^{a1}) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać próbki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{a1}) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

Rok: 2006

Stan na dzień: 31.12.2006 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba stad, w których uzyskano dodatni wynik ^{d)} badań		Liczba stad zlikwidowanych ^{e)}	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^{f)}	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{g)}		Ilość skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{h)}					
						(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)		
Rzeczpospolita Polska						1*	2*										
Ogółem	Indyki reproduk.	60	296615	-	-	55	45	0	4	3	0	0	1849	0	37868	0	0

a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

c) Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

f) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

g) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

Rok: 2007

Stan na dzień: 31.12.2007 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba stad, ^{d)} w których uzyskano dodatni wynik ^{e)} badań		Liczba stad zlikwidowanych ^{f)}		Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^{g)}	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{h)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{h)}	
						(a1)	(a2)	(a3)	(a4)		(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska		66	-	-	61	1*	2*							
Ogółem	Indyki reprodu.	66	-	-	61	1	2	0	0	0	0	0	0	0

a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

c) Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

f) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

g) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba stad ^{d)}		Liczba stad ^{e)} w których uzyskano dodatni wynik ^{e)} badań		Liczba stad zlikwidowanych ^{e)}	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^{e)}	Ilość zniszczonych jej (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{e)}		Ilość, a _j skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{e)}		
						1*	2*	(a1)	(a2)			(a3)	(a4)		(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																
Ogółem	Indyki reprodu.	77	380724	-	70	56	1	4	3	0	0	2271	0	114894	0	0

^{a)} Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stała liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych - nie dotyczy

6.3. Dane dotyczące zakażenia – nie dotyczy

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Cele

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

2. Gatunek zwierząt: stada indyków hodowlanych (stada wszystkie)

Region	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	indyki hodowlane	odchody/ okładziny na buty/ kurz	wykrycie stada zakażonego	24
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	12
	badanie serologiczne			stwierdzenie efektu hamującego określenie serotypu	24 6

1. Gatunek, w razie potrzeby.
2. Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
3. Opis badania.
4. Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.
5. Opis próbki (np. odchody).
6. Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2011

Stan na dzień: 31.12.2009 r.

Gatunek: Indyki Choroba/zakazenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Przewidywana liczba stad, ^{e)}		Przewidywana liczba stad do zbadania ^{d)}	Przewidywana wana stad	Przewidywana liczba stad do likwidacji ^{e)}	Łączna przewidywana na liczbą zwierząt do ubicia lub zabicia ^{a)}	Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba w sztukach lub masa w kg) ^{a)}	Przewidywana wana ilość jaj skierowana do przetworstwa (liczba w sztukach lub masa w kg) ^{a)}
					(a1)	(a2)						
Rzeczpospolita Polska	Indyki reprodukcji	48	336 000	48	336 000	24	3	3	3	21000	147 000	-
Ogółem		48	336 000	48	336 000	24	3	3	3	21000	147 000	-

^{a)} Dla salmonelli odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji. (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna jest brana pod uwagę tylko raz.

7.2. Założenia w zakresie szczepień

7.2.1 Założenia w zakresie szczepień- nie dotyczy.

8. Szacunkowa analiza kosztów programu¹⁾

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem* (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie: liczba planowanych badań bakteriologicznych w ramach urzędowego pobierania próbek	24 badań urzędowych	40 zł	9,89 €	960	237,25	tak
	Badanie: liczba planowanych badań w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	6 badań	95 zł	23,48 €	570	140,87	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	24 badań	0,50 zł	0,12 €	12	2,97	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	12 (3 badania x 4 próbki)	30 zł	7,41 €	360	88,97	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	27 pobrań	41 zł	-	1 107	-	nie
	Dojazd do fermy w celu	27 pobrań	0,8358 zł/km	-	902,66	-	nie

	pobrania próbek	próbek x 40 km					
	Dowóz próbek do laboratorium	27 pobrání próbek x 160 km	0,8358 zł/km	-	3 610,66	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek na fermie	27 pobrání próbek	16,58 zł	-	447,66	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszt dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszt podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszt kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1.							
Odszkodowanie za zwierzęta i jaja	Odszkodowanie za stado zniszczone jaja	2 stada x 7000 szt. indyków	48,40zł/szt.	11,96 €	677 600	167 461,63	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja jednego stada	3 stada x 7000 szt. x 1 jajo x 7 dni	1zł/szt.	0,25 €	147 000	36 329,49	tak

	Odszkodowanie za indyki hodowlane pomniejszone o wartość uzyskaną z przetwórstwa	1 stado x 7000 szt.	48,40zł/szt.	11,96 €	338 800	83 730,82	
	Odszkodowanie za paszę	2 stado x 15 t	1 083zł/t	-	32 490	-	nie
3.2. Koszt transportu ptaków do rzeźni	Transport jednego stada	2 stada	1220zł (3,05 zł/km x 200 km (średnia odległość do rzeźni) x 2 samochody)	-	2 440	-	nie
Koszt załadunku ptaków	Załadunek jednego stada	2 stada	1260zł (14 osób x 6 godz. x 15 zł/godz.)	-	2 520	-	nie
3.3 Koszty zniszczenia	Pasze	2 stada x 15 000 kg (15 t)	0,60zł/kg	-	18 000	-	nie
	Utylizacja jaj	3 stada x 7000 szt. x 7 dni x 0,07 g (waga jaja)	1zł/kg	-	10 290	-	nie
	Utylizacja zwierząt	1stado x 7000 szt. x 11 kg (waga indyka)	0,60 zł/kg	-	46 200	-	nie
	Zabicie zwierząt	1 stado x 7000	1zł/szt.	-	7 000	-	nie

3.4. Strata w przypadku uboju												
3.5. Koszt obróbki produktów												
	Koszt obróbki chemicznej paszy	1 stado x 15 000 kg (15 t)	0,02 zł/kg				300					nie
4. Czyszczenie i odkażanie**	Nie dotyczy											
5.												
Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie w celu realizacji programu)	Rzeczoznawcy	3 stada x 2 godz. x 2 rzeczoznawców	27,67 zł/godz.				332,04					nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	3 stada x 2 rzeczoznawców x 40 km	0,8356 zł/km				200,59					nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	Program nie przewiduje											
7. Inne koszty												
OGÓLEM										1 291 142,61	-	
OGÓLEM (koszty kwalifikowane)										1 162 302	287 992 ***	

- 1) Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad indyków hodowlanych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2011
- * Koszt programu obliczono wg kursu średniego euro Europejskiego Banku Centralnego z dnia 29 stycznia 2010 r., który wynosił 4,0463 zł. Sumę ogółem w euro wyliczono na podstawie sumy ogółem w złotych, natomiast koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku
 - ** Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę
 - *** Koszty kwalifikowane, podlegające refundacji w ramach udzielenego dofinansowania przez Unię Europejską, o które strona polska występuje z wnioskiem o współfinansowanie wynoszą 287 992 EUR.

7. „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)” na rok 2011

Część A

a) Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem narodowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego: ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 2160/2003 narodowe programy kontroli mają charakter ciągły i obejmują okres co najmniej trzech kolejnych lat.

Cel unijny został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji Europejskiej (UE) nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów salmonelli w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 61 z 11.03.2010, str.1), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 200/2010”.

Zgodnie z art. 1 rozporządzenia nr 200/2010 od dnia 1 stycznia 2010 r. cel unijny, o którym mowa w art. 4 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 dotyczy ograniczenia występowania serotypów *Salmonelli* w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* do poziomu nieprzekraczającego 1% udziału procentowego dorosłych stad hodowlanych gatunku *Gallus gallus* z wynikiem dodatnim w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Virchow.

Celem programu w roku 2011 będzie ograniczenie występowania na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w dorosłych stadach hodowlanych

o liczebności przynajmniej 250 kur, ww. serotypów *Salmonella* do poziomu wskazanego w przepisach wspólnotowych.

Przedmiotowy program został opracowany celem uzyskania współfinansowania wspólnotowego zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady 2009/470/WE z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.06.2009, str. 30).

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Próbki do badań będą pobierane rutynowo z inicjatywy hodowcy i na jego koszt w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) u:

- piskląt jednodniowych,
- ptaków w wieku czterech tygodni,
- ptaków na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przeniesieniem do jednostki produkcyjnej,
- co dwa tygodnie u ptaków w okresie nieśności.

Powyższy harmonogram jest zgodny z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w załączniku do rozporządzenia nr 200/2010.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w częściach C, D i E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

W przypadku programu zastosowanie mają wymagania określone w części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003. Część E zacznie obowiązywać zgodnie z datą wskazaną w rozporządzeniu nr 2160/2003. Zgodnie z ust. 1 części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, środki ustanowione w ust. 3-5 części C będą stosowane w przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w odniesieniu do 5 serotypów *Salmonella* objętych programem.

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W 2004, 2005 oraz 2006 r. w ramach monitorowania występowania pałeczek *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonego zgodnie z załącznikiem III do dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.), pałeczki *Salmonella* stwierdzono odpowiednio w 6,3%, 10,3% oraz 4,8% stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

W 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”. W pierwszym roku jego realizacji z 965 stad zbadanych otrzymano 45 dodatnich wyników badań urzędowych w kierunku jednego z pięciu serotypów *Salmonella* objętych programem, w tym 31 wyników dodatnich w stadach dorosłych. W roku 2007 procent zakażonych stad hodowlanych wyniósł 4,66%, w tym dorosłych - 3,2%.

W trakcie realizacji programu w roku 2008 przebadano 1164 stada hodowlane i otrzymano 65 wyników dodatnich badań urzędowych w kierunku jednego z pięciu serotypów *Salmonella* objętych programem, w tym 50 wyników dodatnich w kierunku *S. Enteritidis* oraz *S. Typhimurium*. W 2008 r. procent zakażonych stad hodowlanych wyniósł 5,58%, co stanowi wzrost w porównaniu do roku 2007 o 0,92%.

W ostatnim roku realizacji wieloletniego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*, w roku 2009 zostało przebadanych 1495 stada hodowlane i otrzymano 37 wyniki dodatnie badań urzędowych, w tym 30 wyników dodatnich w kierunku *Salmonella Enteritidis* oraz *Salmonella Typhimurium*.

Tab. 1 Liczba zbadanych stad i struktura zakażeń w tych stadach

Rok	liczba zbadanych stad ¹	% stad zakażonych <i>S. Enteritidis</i> lub <i>S. Typhimurium</i>	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> - inne serotypy	% stad zakażonych 5 serotypami <i>Salmonella</i>
2009	1495	3,0	0,6	2,5
2008	1164	4,3	1,3	5,6
2007	965	3,94	0,72	4,66
2006	3661 ²	3,4	1,4	4,8
2005	1205	6,2	4,1	10,3
2004	1350	4,1	2,2	6,3

¹ wszystkie grupy wiekowe

² liczba wykonanych badań

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

W chwili obecnej funkcjonuje 16 Wojewódzkich Inspektoratów Weterynarii, 306 Powiatowych Inspektoratów Weterynarii oraz 11 Granicznych Inspektoratów.

Rys. 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce



Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342), organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania informacji o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*). Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Organy Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu swoich zadań współdziałają z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz z organami administracji samorządowej.

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w ramach systemu laboratoriów urzędowych¹, obejmującego akredytowane laboratoria, działają:

- 1) laboratoria urzędowe w rozumieniu art. 12 rozporządzenia nr 882/2004, obejmującego:
 - a) zakłady higieny weterynaryjnej, w tym pracownie badania mięsa na obecność włośni,
 - b) laboratoria państwowych instytutów badawczych,
 - c) laboratoria weterynaryjnych wchodzące w skład innych niż wymienione w lit. a jednostek organizacyjnych Inspekcji,

¹ wprowadzono ustawą z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372)

- d) inne laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii,
- 2) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu art. 33 rozporządzenia nr 882/2004.

Zasady wyznaczania przez Głównego Lekarza Weterynarii laboratoriów działających w systemie laboratoriów urzędowych, o którym mowa powyżej, zostały określone w art. 25 ust. 3-6 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Jeżeli laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a-c ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, z przyczyn finansowych lub organizacyjnych nie jest w stanie przeprowadzić badań laboratoryjnych w zakresie określonym w art. 25 ust. 1 tejże samej ustawy, Główny Lekarz Weterynarii może wyznaczyć, na czas określony, do przeprowadzenia tych badań laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. d ww. ustawy.

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonuje 16 zakładów higieny weterynaryjnej oraz 16 oddziałów lub pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się analizy próbek zgromadzonych w ramach programu

Laboratoriami zatwierdzonymi, w których przeprowadza się badania próbek pobranych przez właściwy organ oraz z inicjatywy hodowcy w ramach programu są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy - dla województwa kujawsko - pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;

- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;
- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;
- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-Salmonella”.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy mogą zostać przesłane do laboratoriów innych niż wyżej wymienione, które:

- 1) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007;
- 2) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych).

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek urzędowych, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej

położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Zakłady higieny weterynaryjnej oraz inne laboratoria wykonujące badania w ramach programu każdorazowo oceniają efekt hamujący wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objętego programem, należy w miarę możliwości określić serotyp i podać jego nazwę. Z przeprowadzonych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer/oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych sformułowań:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem;
- 3) w próbce nr...nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- 4) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria zatwierdzone oraz zakłady higieny weterynaryjnej po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub uzyskaniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez właściwy organ lub z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym fakcie właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria przesyłają sprawozdanie z przeprowadzonych badań do hodowcy, właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii oraz w przypadku wyników dodatnich również do właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego na wniosek wojewódzkiego inspektoratu weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Zakład higieny weterynaryjnej przechowuje wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Dodatkowo

spośród izolatów laboratorium przesyła do KLR-*Salmonella* wraz z odpowiednią informacją jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 200/2010. Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne - *Salmonella* w Bilthoven w Holandii, zgodna z normą PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 (Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp.; Załącznik D: Wykrywanie *Salmonelli* spp. w odchodach zwierzęcych oraz w próbkach z pierwotnego etapu produkcji), w której do selektywnego namnażania *Salmonella* spp. stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz pasz

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się na poziomie gospodarstwa. Etapy produkcji, na których pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* jest obowiązkowe, określone zostały w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Pobieranie próbek w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*) u piskląt jednodniowych przeprowadza się ze środka transportu w trakcie rozładunku do obiektu, w którym przetrzymywany jest drób, zgodnie z następującymi zasadami:

- 1) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
- 2) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbkę), w przypadku pojemników bez wyściółki lub
- 3) piskląta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbkę.

Próbki od piskląt jednodniowych są pobierane pod nadzorem urzędowym.

Pobieranie i przesyłanie do badań laboratoryjnych próbek w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*) w czwartym tygodniu życia oraz na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki produkcyjnej odbywa się zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Pobieranie i przesyłanie do badań laboratoryjnych próbek, w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w okresie nieśności, odbywa się co dwa tygodnie, zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Pobieranie próbek na wskazanych powyżej etapach produkcji następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz badań w laboratorium wskazanym w ust. 1.3 programu.

Hodowca przedkłada właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii harmonogram pobierania próbek w celu jego zatwierdzenia.

W przypadku stosowania szczepień, w piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania hodowca powinien umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), terminy jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest obowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: stada (liczba ptaków, wiek), rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbki, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników analiz próbek pobranych w ramach programu.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór ten może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w

gospodarstwie. Jeśli zostanie stwierdzony efekt hamujący wzrost bakterii, opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek urzędowych ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium oraz użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Częstotliwość pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 2.1.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Procedura pobierania próbek urzędowych została określona w ust. 2.2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Zgodnie z ust. 2.1.2.3. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010, pobranie próbek przeprowadzone przez właściwy organ może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz art. 42 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regulami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004 r., str. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwe organy w odniesieniu do zwierząt lub produktów, u których lub w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem.

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub wykrycia w próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia ptaków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;

- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się ptaki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętych programem lub ich zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, jaj wylęgowych, zwłok ptaków, paszy, ściółki i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków;
- 5) udostępnienia ptaków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy wykonywaniu badań i zabiegów;
- 6) udzielania organowi Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w jego imieniu wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia zakażeń i ich źródeł lub zapobiegania ich dalszemu szerzeniu;
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży zwierząt i jaj oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia itp.;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób, który jest określony w załączniku do rozporządzenia nr 200/2010;
- 3) powiadamia zakłady wylęgu drobiu, do których zostały przekazane jaja wylęgowe z gospodarstwa (stada), w którym stwierdzono w próbkach pobranych z inicjatywy serotyp *Salmonella* objęty programem;
- 4) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;

5) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:

- a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach, w których jest on utrzymywany,
- b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych w celu dezynfekcji jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,
- c) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami do kurników i wyjściami z nich, jak również przed wjazdami na teren gospodarstwa i wyjazdami z niego,
- d) leżenie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym w oddzielnych aparatach lęgowych, w oparach formaliny lub innego produktu biobójczego, aktywnego w stosunku do pałeczek *Salmonella*, dopuszczonego do bieżącej dezynfekcji w czasie lęgu;

6) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:

- a) wywożenia jaj wylęgowych z gospodarstwa, z wyłączeniem wywozu bezpośrednio do zakładu wytwarzającego lub przetwarzającego produkty jajeczne, o którym mowa w przepisach o produktach pochodzenia zwierzęcego, gdzie jaja niezwłocznie zostaną poddane obróbce cieplnej,
- b) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni; w przypadku przemieszczania ptaków ze stada podejrzanego o zakażenie serotypem *Salmonella* objętego programem do uboju w rzeźni drobiu, w urzędowym świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym w wyniku próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku serotypu lub serotypów *Salmonella* objętego programem; postępowanie w czasie uboju i ocenę poubojową należy przeprowadzić zgodnie z odrębnymi przepisami obowiązującymi w rzeźniach drobiu,
- c) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie,
- d) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok ptaków, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków, bez jego zgody.

1.6.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), powiatowy lekarz weterynarii, z zastrzeżeniem ust. 2.2.2.2. lit. c załącznika do rozporządzenia nr 200/2010, nakazuje:

- 1) niezwłoczny ubój lub zabicie wszystkich sztuk drobiu ze stada zakażonego, z tym że sztuki wykazujące objawy kliniczne choroby zawsze podlegają zabiciu;
- 2) zniszczenie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego i zabitego zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1774/2002 z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 273 z 10.10.2002, str. 1; Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3. t. 37, str. 92);
- 3) zniszczenie jaj wylęgowych oraz piskląt z nich wylęgniętych, z tym że jaja wylęgowe nienałożone można poddać obróbce cieplnej gwarantującej zabicie wszystkich pałeczek *Salmonella*¹⁾;
- 4) zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, poprzez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności *Salmonella* dały wynik dodatni;
- 5) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1774/2002 z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi;
- 6) przeprowadzenie dokładnego oczyszczenia i odkażania:
 - a) budynków, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego,
 - b) otoczenia budynku, o którym mowa w lit. a, pojazdów używanych do jego transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, pod jego nadzorem- po wykonaniu czynności, o których mowa w pkt 1-5;

¹⁾ Możliwość przekazania nienałożonych jaj wylęgowych pochodzących ze stada zakażonego jednym z serotypów *Salmonella* objętym programem do przetwórstwa została określona w ust. 3 części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

7) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie polegających m. in. na poprawie:

- a) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, stosowanie w żywieniu pasz kruszonych, zachowanie prawidłowej obsady kurnika itp.) oraz
- b) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, prowadzenie rejestru wizyt, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków, wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do kurników, odkażanie pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa, zaopatrzenie personelu w odzież ochronną oddzielną dla każdego kurnika, posiadanie przez pracowników aktualnego wyniku badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella* itp.).

Koszty czynności, o których mowa w pkt 6 lit. b i pkt 7 są ponoszone przez hodowcę.

Przy przemieszczaniu zakażonych ptaków do rzeźni, w urzędowym świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia ptaków z takiego stada.

Wzór świadectwa określa załącznik I, sekcja IV, rozdz. X, część A rozporządzenia Komisji (WE) nr 854/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75)

Postępowanie w trakcie uboju, badanie przedubojowe, ocenę mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z niosek, u których w badaniach urzędowych stwierdzono inny serotyp *Salmonelli* niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 854/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1)

Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza urzędowe pobranie próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania przed ponownym wstawieniem ptaków do obiektu. Próbki do badań stanowią:

- 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą lub

- 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz

- 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz

- 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz

- 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów, itp.) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również analizy próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę.

Ponowne wstawienie kur może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników urzędowo pobranych próbek.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z zakażonymi ptakami.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad drobiu, może zastosować środki, o których mowa w ust. 1.6.3., w stosunku do tych stad drobiu, jeżeli:

- 1) stada te są utrzymywane w kurnikach, których pomieszczenia nie są całkowicie odizolowane od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony lub
- 2) czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu, nie odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.5. Środki, o których mowa w niniejszym ustępie, są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

1.6.6. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz przeprowadzania szczepień są określone w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli (Dz. Urz. UE L 212 z 2.08.2006, str. 3).

Przedmiotowe rozporządzenie wprowadza zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje w ramach krajowych programów zwalczania pałeczek *Salmonella*, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej;
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej;
- 5) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 6) ustawa z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372);

- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach;
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.)²⁾;
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);
- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 14) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 15) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu

²⁾ Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 79, poz. 668) wymienione rozporządzenie zachowuje moc nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2010 r.

przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);

- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 18);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 19);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań;
- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161).

1.8 Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, koszty wykonywania zadań Inspekcji Weterynaryjnej są pokrywane z

budżetu państwa, chyba, że co innego wynika z programu. Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy, zadań Inspekcji Weterynaryjnej należy zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych.

Stosownie do art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, za zwierzęta zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za zwierzęta padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa. Odszkodowanie, co do zasady, przysługuje w wysokości wartości rynkowej zwierząt.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania produkty pochodzenia zwierzęcego, w rozumieniu przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego, jaja wylęgowe, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z listy przez niego prowadzonej. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania.

W przypadku uboju kur, odszkodowanie wypłacane hodowcy będzie pomniejszone o kwotę uzyskaną za mięso, a w przypadku gdy jaja wylęgowe zostaną przekazane do przetwórstwa, odszkodowanie pomniejsza się odpowiednio o kwoty uzyskane za takie jaja.

Podmiotowi, który poniósł koszty związane z zabiciem lub ubojem kur, transportem kur lub ich zwłok albo unieszkodliwieniem zwłok kur, pasz i jaj wylęgowych, wykonując nakazy, o których mowa w ust. 1.6.3. pkt 1-5 programu przysługuje ze środków budżetu państwa zwrot faktycznie poniesionych wydatków.

Odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji

mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów zwierzęcych w rozumieniu ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna. Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

Odszkodowanie nie przysługuje:

- 1) gdy hodowca nie stosował się do przepisów określonych w programie;
- 2) gdy hodowca nie stosował się do zakazów i nakazów powiatowego lekarza weterynarii;
- 3) za kury gatunku (*Gallus gallus*) ze stad hodowlanych objętych programem w wieku powyżej 65 tygodnia życia;
- 4) za pisklęta jednodniowe u których w badaniach urzędowych stwierdzono jeden z serotypów *Salmonella* objęty programem;
- 5) w przypadku stwierdzenia w gospodarstwie po raz trzeci i kolejny zakażenia pałeczkami *Salmonella* w stadzie hodowlanym kur gatunku (*Gallus gallus*).

2. WYMAGANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW PASZOWYCH I ŻYWNOŚCIOWYCH OBJĘTYCH PROGRAMEM

2.1. Struktura produkcji stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Tab. 2 Liczba stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) i zakładów wylęgowych w Rzeczypospolitej Polskiej

Województwo	Liczba stad hodowlanych	Łączna liczba zwierząt	Liczba zakładów wylęgu drobiu
Dolnośląskie	104	748712	10
Kujawsko-pomorskie	129	1084925	23
Lubelskie	27	181606	10
Lubuskie	18	149247	14

Łódzkie	37	349236	4
Małopolskie	73	547632	16
Mazowieckie	301	3379334	26
Opolskie	54	383006	10
Podkarpackie	22	192789	2
Podlaskie	69	621500	9
Pomorskie	57	662912	20
Śląskie	119	1043335	14
Świętokrzyskie	30	2300104	11
Warmińsko-mazurskie	31	351619	24
Wielkopolskie	237	2982269	53
Zachodniopomorskie	189	1775834	31
SUMA	1497	14 684 060	277

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej w 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utrzymywano 1497 stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*), w których łączna liczba ptaków wynosiła 14 684 060 sztuki.

Według danych opublikowanych na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii w 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonowało 277 zakładów wylęgu drobiu.

2.2. Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7,40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Natomiast w roku 2006 produkcja wyniosła 5,56 mln ton pasz przemysłowych. Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

W strukturze produkowanych pasz dla drobiu 97-98% stanowią mieszanki pełnoporcjowe, ok. 1% mieszanki uzupełniające (koncentraty wysokobiałkowe) i 1-1,5% premiksy. Według wstępnych prognoz produkcja drobiu i jaj w 2010 r. powinna być nieco wyższa aniżeli w 2009 r., co będzie skutkowało 1-2% wzrostem zapotrzebowania na pasze przemysłowe dla drobiu. Wstępnie przewiduje się, że produkcja pasz przemysłowych w 2010 r. może wynieść 7,05 mln ton wobec 6,80 mln ton w 2009 r.

2.3. Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej - produkcja drobiu i jaj.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła itp.;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywanie w 1 kurniku w danym stadzie ptaków w jednakowym wieku;
- 6) izolacja poszczególnych kurników poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia itp.;
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników;
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla każdego stada w kurniku;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;
- 14) prowadzenie rejestru prowadzonej regularnie dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zatrudnieni pracownicy powinni posiadać aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Dodatkowo, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie środków profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ta ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu³⁾ jest dozwolone po stwierdzeniu spełnienia wymagań weterynaryjnych określonych dla danego rodzaju działalności, w drodze decyzji powiatowego lekarza weterynarii.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny bądź na całość prowadzonej działalności, bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ta działalność ma być prowadzona lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane są także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne

³⁾ Słownie do art. 2 pkt 20 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt zakład hodowli zarodowej (zajmujący się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt reprodukcyjnych, prarodzicielskich lub rodzicielskich), zakład reprodukcyjny (zajmujący się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt użytkowych), zakład odchowu drobiu (prowadzący odchów drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności) oraz zakład wylęgu drobiu (czyli zakład prowadzący inkubację jaj wylęgowych, wylęg oraz dostarczanie piskląt jednodniowych, za które uważa się pisklęta drobiu mające mniej niż 72-godziny życia, jeszcze niekarmione, a w przypadku piskląt kaczki piżnowej - *Cairina moschata* lub jej krzyżówki, które mogły być karmione), objęty jest zbiorczym pojęciem zakładu drobiu.

lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych.

Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, Tyma także żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji

musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji - decyzji zakazującej prowadzenie dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 przedmiotowej ustawy).

Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Wzór rejestru został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z rozdziałem 1 część I lit. B ust. 7 i 8 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych w zakładzie hodowli zarodowej, zakładzie reprodukcyjnym oraz zakładzie odchowu drobiu prowadzi się dokumentację dla każdego stada.

Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Zgodnie z rozdziałem 1 część II ust. 21 i 22 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych, w zakładzie wylęgu drobiu prowadzi się kartę wylęgu drobiu zawierającą informacje dotyczące każdej partii jaj wylęgowych umieszczonych w komorze lęgowej.

Kartę wylęgu drobiu prowadzi się oddzielnie dla jaj wylęgowych pochodzących z poszczególnych stad drobiu i przechowuje się przez 2 lata od dnia dokonania w niej wpisu.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to posiadacze tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty towarzyszące zwierzętom w razie ich wysyłki

W handlu wspólnotowym, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) rozporządzeniem Komisji Europejskiej (UE) nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów salmonelli w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*;
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 4) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.)
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. U. L 226 z 23.8.2008, str. 1—94).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 1.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463, z późn. zm.), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z przepisem art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego,

przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do kraju trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego kraju.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do kraju trzeciego, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji zwierząt w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do krajów trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z krajów trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz.U. L 49 z 19.2.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: Salmonellozy odzwierzęce

Populacja zwierząt objęta programem: stada hodowlane gatunku *Gallus gallus*

Rok wdrożenia: 2011

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii,

+48 22 623-20-89,

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2007 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, w 2008 r. w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*, co stanowi ok. 65% zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały trend spadkowy, jeśli chodzi o liczbę zakażeń jelitowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*, w 2007 r. stwierdzono 11566 przypadków, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych oraz jaj i produktów jajecznych.

Salmonella Enteritidis, w odróżnieniu od innych serotypów, posiada zdolność zakażenia jajników, co powoduje przedostawanie się bakterii do jaj, podczas gdy inne serotypy zwykle pozostają w kale i zanieczyszczają powierzchnie skorupki jaj. *Salmonella* Enteritidis w zakażonych stadach hodowlanych, za pośrednictwem jaj, zakaża pisklęta, a te w stadach nieśnych - jaja i produkty jajeczne. Zatem obserwowane jest pionowe i poziome: bezpośrednie (z osobnika na osobnika) i pośrednie (ze środowiska) szerzenie się zakażeń pałeczkami *Salmonella* w stadach drobiu.

W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane i rzeźne drobiu oraz stada towarowe monitorowano w kierunku gatunkowo specyficznych i niespecyficznych pałeczek *Salmonella* od lipca 1999 r., zgodnie z instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii opracowanymi na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.3.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

Badania kontrolne prowadzono na koszt właścicieli stad. Stada zakażone lub podejrzane o zakażenie podlegały ubojowi zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywie Rady 71/118/EWG z dnia 15 lutego 1971 r. w sprawie problemów zdrowotnych wpływających na handel świeżym mięsem drobiowym (Dz. Urz. WE L 55 z 8.03.1971, str. 23, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 1, str. 209, z późn. zm.).

W 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)” na lata 2007-2009. W pierwszym roku jego realizacji z 965 stad zbadanych, otrzymano 45 dodatnich wyników badań, czyli poziom zakażonych stad hodowlanych wyniósł 4,66%, w tym dorosłych - 3,2%.

W roku 2008 zbadano 1164 stada hodowlane i otrzymano 65 wyników dodatnich badań procent zakażonych stad hodowlanych wyniósł 5,58%, co stanowi wzrost w porównaniu do roku 2007 o 0,92%.

Natomiast w roku 2009, zostało zbadanych 1495 stad hodowlanych i otrzymano 37 wyniki dodatnie.

3. Opis wdrożonego programu

Celem programu w roku 2011 będzie ograniczenie występowania w dorosłych stadach hodowlanych liczących przynajmniej 250 ptaków, pięciu serotypów *Salmonella* mających największe znaczenie dla zdrowia publicznego, do poziomu wskazanego w przepisach wspólnotowych. Zgodnie z założeniami programu przewiduje się, że w roku 2011 wystąpi nie więcej niż 18 stad hodowlanych zakażonych.

Zgodnie z rozporządzeniem nr 200/2010 stado hodowlane jest uważane za stado z wynikiem dodatnim w odniesieniu do oceny realizacji celu unijnego,

— jeżeli wykryto obecność przedmiotowych serotypów *Salmonella* (innych niż szczepy szczepionki) w jednej lub większej liczbie próbek pobranych w stadzie, nawet jeżeli przedmiotowe szczepy *Salmonella* wykryto tylko w próbce kurzu, lub

— jeżeli potwierdzające pobieranie próbek w ramach kontroli urzędowych zgodnie z ust. 2.2.2.2 lit. b nie potwierdza wykrycia przedmiotowych serotypów *Salmonella*, ale w stadzie wykryto obecność środków przeciwdrobnoustrojowych lub inhibitorów wzrostu bakterii. Zasada ta nie ma zastosowania w wyjątkowych przypadkach opisanych w ust. 2.2.2.2 lit. c, gdy wstępny dodatni wynik badania w kierunku *Salmonella* na podstawie próbek pobranych z inicjatywy podmiotu prowadzącego przedsiębiorstwo spożywcze nie został potwierdzony przez próbki pobrane w ramach kontroli urzędowych.

Cel wspólnotowy będzie realizowany poprzez badanie wszystkich stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003, w tym stad w okresie odchowu.

W przypadku wykrycia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypu *Salmonella* objętego programem, następuję pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii.

W przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje: likwidację zakażonego stada poprzez ubój lub zabicie, zniszczenie zwłok ptaków padłych lub zabitych, zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych, zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, w przypadku gdy w badaniu paszy uzyskano wynik dodatni, zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów oraz przeprowadzenie oczyszczania i odkażania, co zostało szczegółowo opisane w ust. 1.6.3. części A programu.

Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: rok 2011

- Kontrola/Zwalczanie
- Badania
- Ubój zwierząt z wynikiem dodatnim
- Zabicie zwierząt z wynikiem dodatnim
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów
- inne środki: obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w realizacji programu. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program ma być wdrażany



Mapka przedstawia podział administracyjny Polski na 16 województw oraz na 379 powiatów.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

Nie dotyczy drobiu

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*).

Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

4.4.4. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie środków w przypadku wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w pkt.1.6 części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad

Nie dotyczy

4.4.6 Procedury kontrolne, a zwłaszcza zasady przemieszczania zwierząt, które mogą być dotknięte bądź zakażone daną chorobą oraz dotyczące regularnych inspekcji gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy

Gospodarstwa zajmujące się hodowlą drobiu, wylęgiem drobiu podlegają zatwierdzeniu przez powiatowego lekarza weterynarii, który dokonuje w nich inspekcji zgodnie z przepisami § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 44 ust. 1 w/w ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni oraz wywożenia jaj wylęgowych z gospodarstwa.

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania, szczepienia) choroby

- 1) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 3) rozporządzenia Komisji Europejskiej (UE) nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów salmonelli w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*;
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 2.08.2006, str.3).

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (art. 49 i 57c).

Szczegółowy opis środków użytych w powyższym zakresie został przedstawiony w pkt 1.8. części A programu.

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

- 1) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych;
- 2) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich.

Ponadto, została wydana broszura informacyjno-szkoleniowa (Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE- produkcji drobiu i jaj) dla hodowców, w której zostały wyszczególnione wymagania, których spełnienie jest obowiązkowe zgodnie z polskimi regulacjami prawnymi dostosowanymi do ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz pozostałe wymagania, które mogą być spełnione, ale które nie wynikają z regulacji prawnych.

Broszura jest dostępna pod adresem:

<http://www.ukie.gov.pl/WWW/cie.nsf/0/20CC1CA3A3C18202C1256FF70033ABE6>

Dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są systematycznie umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu będzie znaczna redukcja poziomu zakażeń stad pałeczkami *Salmonella*, co zwiększy konkurencyjność polskich hodowców oraz podmiotów prowadzących obrót jajami wylęgowymi na rynku Wspólnoty, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą, a skażone produkty drobiowe są główną przyczyną wywołującą zachorowania u ludzi. Kontynuacja realizacji programu zwalczania *Salmonella* w

stadach hodowlanych pozwoli w dłuższej perspektywie na osiągnięcie celu wspólnotowego i ograniczenie występowania pałeczek *Salmonella* objętych programem w stadach hodowlanych do 1% lub poniżej, spowoduje znaczącą redukcję zakażenia pionowego i przenoszenia pałeczek *Salmonella* na niższe szczeble piramidy hodowlanej drobiu, tj. na stada kur niosek lub brojlerów. Tym samym zakup piskląt ze stad hodowlanych objętych programem oraz stosowanie zasad bioasekuracji i dobrej praktyki higienicznej w gospodarstwach utrzymujących nioski i brojlery pozwoli na znaczne obniżenie zakażenia w tych populacjach drobiu, a w konsekwencji zmniejszy się liczba zachorowań u ludzi, dzięki czemu poważnie zredukowane zostaną koszty leczenia wydatkowane na ten cel. Dodatkowo również zmniejszone zostaną nakłady ze środków budżetu państwa przeznaczone na realizację programów zwalczania *Salmonelli* w stadach kur niosek oraz brojlerów kurzych.

Szacowane ogólne koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2011 wyniosą 6 154 022,79 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 1 170 325,64 euro.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2011.

Rok: 2006 Sytuacja z dnia: 31.12.2006 r. (dane zostały zebrane w oparciu o dobrowolny monitoring)

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella Enteritidis*; *S. Typhimurium*; *S. Infantis*; *S. Hadar*; *S. Virchow*,

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a)	Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt uбитych lub zniszczonych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba lub masa) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba lub masa) ^(a)
Rzeczpospolita Polska											
Ogółem	Hodowlane dorosłe	1100		990	850	109	15	0	0	0	brak danych
											brak danych
											h
											h

(a) Dla *Salmonelli* odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella Enteritidis*, (a2) dla *Salmonella Typhimurium*, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*.

(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć ówa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

Rok: 2007

Sytuacja z dnia: 31.12.2007 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus Gallus*“)

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella Enteritidis*; *S. Typhimurium*; *S. Infantis*; *S. Hadar*; *S. Virchow*,

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad dodatnim wynikiem ^(a)	Liczba stad zlikwidowanych ^(e)	Łączna liczba zwierząt uбитych lub zniszczonych ^(a) *	ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)	ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)
						(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4) i (a3)
Rzeczpospolita Polska											
Ogółem	Hodowlane dorosłe	969	8980270	974	8652878	965	19	6	172	735 234	21204
									597	244	0
											375

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella Enteritidis*, (a2) dla *Salmonella Typhimurium*, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przepisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

* również ptaki w okresie odchowu

Rok: 2008

Sytuacja z dnia: 31.12.2008 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*)

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella Enteritidis*; *S. Typhimurium*; *S. Infantis*; *S. Hadar*, *S. Virchow*.

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a) *		Liczba stad zlikwidowanych ^(a) *	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zniszczonych ^(a) *		Ilość jaj zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)		
							(a1)	(a2)		(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																
Ogółem	Hodowlane (dorośle oraz w okresie odchowu)	1183	12 808 657	1177	12 786 460	1164	50	15	52	13	332	93	1 679	475	216	74
											225	391	524	278	134	310

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella Enteritidis*, (a2) dla *Salmonella Typhimurium*, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie wliczając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać próbki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

* również ptaki w okresie odchowu

Rok: 2009

Sytuacja z dnia: 31.12.2008 r. (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów Salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*)

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakażenie^(a): *Salmonella* Enteritidis ; *S. Typhimurium*; *S. Infantis*; *S. Hadar*, *S. Virchow*,

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba stad objęta programem	Liczba stad zbadanych ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(e)		Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zniszczonych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)	
								(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	(a3)	(a4)
Rzeczpospolita Polska															
Ogółem	Hodowlane (dorośle oraz w okresie odchowu)	1497	14 684 060	1497	14 684 060	1497	1495	30	7	31**	201	789250	668	288	12077
											873	852	302	127	7

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzczej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla irrynych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

* również ptaki w okresie odchowu

** jedno stado powiązane epidemiologicznie ze stadem zakazonym

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych
6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2007 Gatunek zwierząt: drób Kategoria: stada hodowlane (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010
 Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010
 Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	12*	38	2 655	38	-	-

* część badań serologicznych była wykonywana na koszt właściciela

Rok: 2008 Gatunek zwierząt: drób Kategoria: stada hodowlane (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010
 Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010
 Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	207	63	8 446	63	-	-

Rok: 2009 Gatunek zwierząt: drób Kategoria: stada hodowlane (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010
 Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)	Liczba zbadanych próbek (d)	Liczba próbek z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska	268	36	2 097	36	-	-

- (a) Gatunek zwierząt, w razie potrzeby.
 (b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. zwierzęta hodowlane, kury noskie, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, świnie hodowlane, świnie przeznaczone do uboju itd., stosownie do potrzeb.
 (c) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
 (d) Liczba zbadanych próbek.
 (e) Liczba próbek z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2007

Gatunek zwierząt (a): stada brojlerów

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	38	265 925*

Rok: 2008

Gatunek zwierząt (a): stada brojlerów

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	58	353 877*

Rok: 2009

Gatunek zwierząt (a): stada brojlerów

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska	36	266 161*

- (a) Gatunek zwierząt, w razie potrzeby.
 (b) Region określony w programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
 (c) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji

* liczba zwierząt ubitych/zabitych w ramach programu.

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1 Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Gatunek zwierząt: stada hodowlane (stada wszystkie)

Region	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada hodowlane	odchody/ okładziny na buty/ kurz	wykrycie stada zakażonego	4491
	badanie serologiczne			stwierdzenie skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	72
				stwierdzenie efektu hamującego określenie serotypu	4491 137

(a) Gatunek, w razie potrzeby.

(b) Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Opis badania.

(d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.

(e) Opis próbki (np. odchody).

(f) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2011

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakazenie ^(a): 5 serotypów *Salmonella* o największym znaczeniu dla zdrowia publicznego

Region	Rodzaj stadu ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Przewidywana liczba stad z dodatnim wynikiem badania ^(a)	Przewidywana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana na liczbę zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^(e)	Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)		Przewidywana ilość jaj skierowana do produkcji (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)
							(a)	(a2)		(a3)	(a4)	
Rzeczpospolita Polska												
Ogółem	Stada hodowlane (dorosłe oraz w okresie odchowu)	1497	14 684 060	1497	14 684 060	1497	18	18	176 562	6179 67	617 967	

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella Enteritidis*, (a2) dla *Salmonella Typhimurium*, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatkna powinna być brana pod uwagę tylko raz.

7.2. Założenia w zakresie szczepień

7.2.1 Założenia w zakresie szczepień- nie dotyczy.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowo wy jednostko wy koszt w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem* (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań bakteriologicznych							
		1497 stad x 3 badania urzędowe = 4491	40 zł	9,89 €	179 640	44 396,11	tak
	Badanie bakteriologiczne w ramach urzędowego pobierania próbek						
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	137	95 zł	23,48 €	13 015	3 216,52	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	4491	0,50 zł	0,12 €	2 245,50	554,95	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	72 (18 pobrań x 4 próbki)	30 zł	7,41 €	2 160	533,82	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	4509 pobrań (4491 pobrań +18 pobrań)	41 zł	-	184 869	-	nie
	Dojazd do fermy w celu pobrania próbek	4509 x 40 km	0,8358zł/km	-	150 744,89	-	nie
	Dowóz próbek do laboratorium	4509 x 160 km	0,8358zł/km	-	602 979,55	-	nie

1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek na fermie	4509	16,58 zł	-	74 759,22	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszt dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszt podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszt kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta i jaja	Odszkodowanie za zniszczone zwierzęta linii mięsnej	5stad x 9809 szt. kur hodowlanych	24,25 zł/szt.	5,99 €	1 189 341,25	293 933,04	tak
	Odszkodowanie za zniszczone zwierzęta linii nieśnej	4 stada x 9809 szt.	15,71zł/szt.	3,88 €	616 397,56	152 336,10	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja wylęgowe magazynowana	9 stad x 9809 szt. x 7 dni	0,80zł/szt.	0,20 €	494 373,60	122 179,18	tak
	Odszkodowanie za stado linii mięsnej pomniejszone o wartość ptaków kierowanych do uboju	5 stad x 9809 szt.	24,25zł/szt.	5,99 €	1 189 341,25	293 933,04	tak

	Odszkodowanie za stado linii nieśnej pomniejszone o wartość ptaków kierowanych do uboju	4 stada x 9809 szt.	15,71zł/szt.	3,88 €	616 397,56	152 336,10	tak
	Odszkodowanie za jaja nieinkubowane poddane obróbce cieplnej	9 stad x 9809 szt. x 7 dni magazynowania	0,70 zł/szt.	0,17 €	432 576,90	106 906,78	tak
3.2. Koszt	Odszkodowanie za pasze	9 stad x 15 t	806zł/t	-	108 810	-	nie
transportu (do rzeźni/zakładu utylizacyjnego)	Transport jednego stada	9 stad	1220zł (3,05 zł/km x 200 km x 2 samochody)	-	10 980	-	nie
	Załadunek jednego stada	9 stad	1260 zł (14 osób x 6 godz. x 15 zł/godz.)	-	11 340	-	nie
3.3 Koszty zniszczenia	Pasze	9 stad x 15000 kg (15t)	0,60zł/kg	-	81 000	-	nie
	Utylizacja jaj	9 stad x 9809 szt. x 7 dni magazynowania x 0,06 g (waga jaja)	1zł/kg	-	37 078,02	-	nie
	Utylizacja zwierząt	9 stad x 9809 szt. x 2 kg	0,60zł/kg	-	105 937,2	-	nie

	Zabicie zwierząt	9 stad x 9809 szt.	0,50 zł/szt.	-	44 140,5	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	9 stad x15 000 kg (15 t)	0,02zł/kg	-	2 700	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie **	nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny 1 stada i jaj wylęgowych	18 stad x 2 godz. x 2 rzeczoznawców w	27,67zł/godz.	-	1 992,24	-	nie
	koszty dojazdu rzeczoznawcy	18 stad x 2 rzeczoznawców w x 40 km	0,8358zł/km	-	1 203,55	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
	OGÓŁEM				6 154 022,79		
	OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)				4 735 488,62		1 170 325,64***

1) Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów stałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad hodowlanych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2011

* Koszt programu obliczono wg kursu średniego euro Europejskiego Banku Centralnego z dnia 29 stycznia 2010 r., który wynosił 4,0463 zł. Sumę ogółem w euro wyliczono na podstawie sumy ogółem w złotych, natomiast koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

** Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę

*** Koszty kwalifikowane, o które strona polska występuje z wnioskiem o współfinansowanie wynoszą 1 170 325,64 euro.

**„KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW SALMONELLI
W STADACH INDYKÓW RZEŹNYCH ” NA 2011 R.**

Część A

a) Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków rzeźnych” na 2011 r.

Założeniem „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *salmonelli* w stadach indyków rzeźnych” na 2011 r., zwanego dalej programem jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który został wyznaczony rozporządzeniem Komisji (WE) nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 roku wykonującym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenie częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków (Dz. Urz. UE L 162 z 21.06.2008, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 584/2008”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków rzeźnych w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad z wynikiem dodatnim badania w odniesieniu do *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium* do 1 % lub poniżej tej wartości. Cel ten powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2012 r. Natomiast zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu nr 584/2008, rok 2011 jest kontynuacją rozpoczętego w 2010 r. „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków rzeźnych na lata 2010-2012”.

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Zasady pobierania próbek w stadach rzeźnych indyków odbywają się zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami określonymi w części B, załącznika II do rozporządzenia rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części C, D i E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Zgodnie z załącznikiem II części E rozporządzenia nr 2160/2003, świeże mięso drobiowe nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, o ile nie zostanie spełnione kryterium: *Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 gramach". Program zakłada osiągnięcie celu wspólnotowego czyli zmniejszenie liczby zakażonych stad rzeźnych indyków do 1% stad zakażonych do dnia 31 grudnia 2012 r. a tym samym ograniczenie występowania *Salmonelli* w świeżym mięsie drobiowym.

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowania salmonelozy (*salmonella* odzwierzęca) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem wyników otrzymanych w ramach monitorowania zgodnie z art. 4 dyrektywy 2003/99/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, ze szczególnym uwzględnieniem wartości w zakresie częstości występowania tych serotypów *Salmonelli*, których dotyczą programy kontroli *Salmonelli*

Występowanie salmonelozy odzwierzęcej w stadach indyków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zostało przedstawione w części B ust. 2 niniejszego programu.

Według raportu Europejskiego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zakażenie *Salmonella* stad indyków rzeźnych i indyków hodowlanych przedstawiało się następująco:

Tabela 1

Rok	liczba zbadanych stad ^{*)}	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> spp.	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Enteritidis	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Typhimurium
2006-2007	2260	6,3	0,8	1,2
2005	4952	8,1	0,5	1,2
2004	4424	8,6	0,5	0,9

^{*)} wszystkie grupy wiekowe

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Organami Inspekcji Weterynaryjnej są:

- 1) Główny Lekarz Weterynarii;
- 2) wojewódzki lekarz weterynarii;
- 3) powiatowy lekarz weterynarii;
- 4) graniczny lekarz weterynarii.

Rysunek 1. Schemat organizacji Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce



Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 121, poz. 842, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, w ramach systemu laboratoriów urzędowych¹, obejmującego akredytowane laboratoria, działają:

- 1) laboratoria urzędowe w rozumieniu art. 12 rozporządzenia nr 882/2004, obejmującego:
 - a) zakłady higieny weterynaryjnej, w tym pracownie badania mięsa na obecność włośni,
 - b) laboratoria państwowych instytutów badawczych,
 - c) laboratoria weterynaryjnych wchodzące w skład innych niż wymienione w lit. a jednostek organizacyjnych Inspekcji,
 - d) inne laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii,

¹ wprowadzono ustawą z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372)

2) krajowe laboratoria referencyjne w rozumieniu art. 33 rozporządzenia nr 882/2004. Zasady wyznaczania przez Głównego Lekarza Weterynarii laboratoriów działających w systemie laboratoriów urzędowych, o którym mowa powyżej, zostały określone w art. 25 ust. 3-6 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Jeżeli laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a-c ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, z przyczyn finansowych lub organizacyjnych nie jest w stanie przeprowadzić badań laboratoryjnych w zakresie określonym w art. 25 ust. 1 tejże samej ustawy, Główny Lekarz Weterynarii może wyznaczyć, na czas określony, do przeprowadzenia tych badań laboratoria urzędowe, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. d ww. ustawy.

Aktualnie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej istnieje 16 zakładów higieny weterynaryjnej, oraz 16 pracowni terenowych. Ich status zależy od wewnętrznych przepisów regulujących funkcjonowanie poszczególnych wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii. Kompetencje ministra właściwego do spraw rolnictwa w tym zakresie wynikają z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.).

1.3. Zatwierdzone laboratoria, w których dokonuje się badań laboratoryjnych próbek zgromadzonych w ramach programu

Zatwierdzonymi laboratoriami, w których przeprowadza się badania próbek pobranych w ramach programu są:

- 1) Zakład Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu - dla województwa dolnośląskiego;
- 2) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Bydgoszczy - dla województwa kujawsko – pomorskiego;
- 3) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Lublinie - dla województwa lubelskiego;
- 4) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gorzowie Wielkopolskim - dla województwa lubuskiego;
- 5) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Łodzi - dla województwa łódzkiego;
- 6) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie - dla województwa małopolskiego;
- 7) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Warszawie - dla województwa mazowieckiego;
- 8) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Opolu - dla województwa opolskiego;
- 9) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Białymstoku – dla województwa podlaskiego;

- 10) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krośnie - dla województwa podkarpackiego;
- 11) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku - dla województwa pomorskiego;
- 12) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie - dla województwa warmińsko-mazurskiego;
- 13) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach - dla województwa śląskiego;
- 14) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Kielcach - dla województwa świętokrzyskiego;
- 15) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu - dla województwa wielkopolskiego;
- 16) Zakład Higieny Weterynaryjnej w Szczecinie - dla województwa zachodniopomorskiego.

Krajowym laboratorium referencyjnym ds. salmonelozy (w zakresie chorób odzwierzęcych), stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy, mogą zostać przesłane do laboratoriów innych, niż wyżej wymienione, które:

- 1) zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007;
- 2) regularnie uczestniczą w badaniach biegłości organizowanych przez Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. salmonellozy (w aspekcie chorób odzwierzęcych).

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub logistycznie, próbki pobrane w ramach programu mogą być przesłane do zakładu higieny weterynaryjnej znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji w przypadku próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania próbek do zakładu higieny weterynaryjnej położonego w innym województwie. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, gdzie są pobierane próbki powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie zakładu higieny weterynaryjnej o zamiarze przesłania próbek.

Zakłady higieny weterynaryjnej oraz inne laboratoria wykonujące badania w ramach programu przeprowadzają każdorazowo badania efektu hamującego wzrost bakterii. W przypadku wykrycia serotypów pałeczek *Salmonelli* innych niż objętych programem, należy w miarę możliwości określić serotyp i podać jego nazwę. Z wykonanych badań

laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić jedno z poniższych sformułowań:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem;
- 3) w próbce nr...nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*... (podać nazwę, jeśli określono serotyp);
- 4) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*, natomiast wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria zatwierdzone oraz zakłady higieny weterynaryjnej po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub uzyskaniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez właściwy organ lub z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym fakcie właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria przesyłają sprawozdanie z przeprowadzonych badań do hodowcy, właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii oraz w przypadku wyników dodatnich również do właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii. Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Zakład higieny weterynaryjnej przechowuje wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Dodatkowo spośród izolatów laboratorium przesyła do Krajowego Laboratorium Referencyjnego w zakresie *Salmonelli* wraz z odpowiednią informacją jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp lub, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonelli* w ramach programu

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonelli* w stadach rzeźnych indyków są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003+A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR/V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatkowej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach hodowlanych indyków oraz pasz

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008 pobranie próbek powinno nastąpić z inicjatywy hodowcy we wszystkich stadach indyków rzeźnych w ciągu 3 tygodni przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki badań laboratoryjnych próbek muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Wyniki badania zachowują ważność przez 6 tygodni od pobrania próbek, stąd też może zaistnieć konieczność ponownego pobrania próbek w tym samym stadzie. Procedura pobierania i przesyłania próbek została opisana w ust. 2 i 3 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Pobieranie próbek przed przemieszczeniem indyków do rzeźni następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz badań laboratoryjnych w laboratorium. W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego hodowca ma obowiązek umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie indyków rzeźnych oraz terminy jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwbakteryjnych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych. Wyniki badań laboratoryjnych muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium, wyników próbek badań laboratoryjnych pobranych w ramach programu oraz szczegóły dotyczące stad, w tym wiek, liczbę indyków rzeźnych, zdrowotność stada oraz zastosowane leki i zabiegi w stadzie.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór ten może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

Zatwierdzone laboratorium, o którym mowa w ust. 1.3. programu, przeprowadzające badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy niezwłocznie informuje właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o wykryciu serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Częstotliwość pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii zostały opisane w ust. 1 lit. b (iii) załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad indyków rzeźnych w zakresie wykrywania serotypów pałeczek *Salmonella* objętych programem przewidziane zostały w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 44 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz art. 42 rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regulami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. WE L 165 z 30.04.2004 r., str. 1, z późn. zm.; Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwy organ w odniesieniu do zwierząt lub produktów, u których lub w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem

1.6.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu *Salmonelli* objętego programem lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, próbek pobranych w stadzie rzeźnym indyków z inicjatywy hodowcy, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia indyków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do budynków inwentarskich lub miejsc, w których znajdują się indyki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonelli* objętych programem lub ich zwłoki;

- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej indyków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby lub zakażenia, źródeł choroby lub źródeł zakażenia lub zapobiegania szerzeniu się choroby lub zakażenia.

1.6.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób określony w ust. 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008,
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonelli*, przeprowadza badania:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) oddzielne utrzymywanie indyków znajdujących się w gospodarstwie w poszczególnych budynkach inwentarskich lub w innych miejscach, w których jest on utrzymywany,
 - b) zastosowanie produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z budynków inwentarskich, jak również przed wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa,
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek przez powiatowego lekarza weterynarii,
 - b) przemieszczania indyków z gospodarstwa i do gospodarstwa oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa chyba, że drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni; w przypadku

przemieszczania indyków do uboju w rzeźni drobiu, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym w wyniku próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii. Postępowanie w czasie uboju, badania poubojowego oraz oceny mięsa należy przeprowadzić zgodnie z odrębnymi przepisami obowiązującymi w rzeźniach drobiu,

- c) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków, bez jego zgody.

Powiatowy lekarz weterynarii po przeprowadzeniu analizy ryzyka w gospodarstwie, uwzględniającej zalecenia wskazane w ust. 2.3., może odstąpić od zakazu przemieszczania indyków do gospodarstwa, określonego w ust. 1.6.2. pkt 5 lit. b. Środki, o których mowa w ust. 1.6.2. są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie rzeźnym indyków zakażenia pałeczkami *Salmonelli* w odniesieniu do celu wspólnotowego

1.6.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie rzeźnym indyków w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe), lub w przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje:

- a) zniszczenie zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 273 z 10.10.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 37, str. 92), zwłok wszystkich padłych indyków;
- b) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, przy zastosowaniu środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku pałeczek *Salmonella*;
- c) przetworzenie lub zniszczenie mięsa znajdującego się w gospodarstwie i pozyskanego z tych indyków

d) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1774/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi;

e) dokładne oczyszczanie i odkażanie, pod jego nadzorem, obiektów budowlanych, w których były utrzymywane indyki ze stada zakażonego, otoczenia tych obiektów, pojazdów używanych do transportu indyków oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-d;

f) podjęcie innych działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych w gospodarstwie;

2) zakazuje przemieszczania indyków ze stada zakażonego z gospodarstwa i do stada zakażonego w gospodarstwie oraz ze stada do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że indyki przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone bezpośrednio do rzeźni w celu poddania ich ubojowi.

Przy przemieszczaniu zakażonych indyków do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia indyków ze stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego.

Wzór świadectwa określa załącznik I, sekcja IV, rozdział X, część A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. U. L 139 z 30.04.2004, str. 206, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str.75).

Postępowanie w trakcie uboju, badanie przedubojowe, ocenę mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z indyków, u których w badaniach urzędowych stwierdzono inny serotyp *Salmonelli*, niż objęty programem, regulują przepisy rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1).

Zaleca się podjęcie działania mającego na celu poprawę:

- 1) warunków zoohigienicznych w gospodarstwie (odpowiednia temperatura, wilgotność, wymiana powietrza, odpowiednie żywienie, zachowanie prawidłowej obsady budynku inwentarskiego itp.) oraz
- 2) bezpieczeństwa epizootycznego gospodarstwa (rewizja planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom, zakaz wstępu do budynków inwentarskich osobom postronnym, zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich indyków, wyłożenie mat dezynfekcyjnych, zaopatrzenie personelu w odzież ochronną itp.).

Powiatowy lekarz weterynarii pobiera do badań laboratoryjnych próbki skuteczności wykonanego oczyszczenia i odkażania przed ponownym wstawieniem indyków do obiektu budowlanego. Ponowne wstawienie indyków może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii. Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonelli*.

Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o osobach, które miały kontakt z indykami zakażonymi pałeczkami *Salmonelli*.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad rzeźnych indyków, może zastosować środki, o których mowa w ust. 1.6.2., również w stosunku do tych stad indyków w gospodarstwie, które nie są przetrzymywane w budynkach inwentarskich:

- 1) gwarantujących całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony pałeczkami *Salmonelli* objętych programem;

- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonelli*.

1.6.5. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje oraz prowadzenia szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem 1177/2006”.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej;
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej;
- 5) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 6) ustawa z dnia 19 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 60, poz. 372);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.)
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach;
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022);

- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 13) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 kwietnia 2006 r. w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 73, poz. 516);
- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, z późn. zm.);
- 15) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 118, poz. 757);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);

- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzania szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161).

1.8. Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej koszty wykonywania zadań Inspekcji są pokrywane z budżetu państwa, chyba że co innego wynika z programu. Z przepisu art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy wynika, że do wspomnianych zadań należy zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej produkty pochodzenia zwierzęcego w rozumieniu przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażeniu. Wartość odszkodowania określa się na podstawie średniej z trzech kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz dwóch rzeczoznawców wyznaczonych przez tego lekarza z prowadzonej przez niego listy rzeczoznawców. Szczegółowy sposób powoływania i odwoływania rzeczoznawców oraz szacowania zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania.

Odszkodowanie nie przysługuje podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt, wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt, obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie, skupu zwierząt, obrotu paszami, uboju zwierząt rzeźnych lub produkcji mięsa oraz zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania ubocznych produktów zwierzęcych. Podmioty te we własnym zakresie ponoszą ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego.

O przyznaniu lub odmowie przyznania odszkodowania rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja przyznająca odszkodowanie jest ostateczna. Strona niezadowolona z wysokości odszkodowania może jednak, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1. Struktura produkcji indyków rzeźnych oraz produktów z nich pochodzących

Dane dotyczące gospodarstw utrzymujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, liczące nie mniej niż 250 sztuk, stada rzeźne indyków w roku 2008 przedstawiały się następująco:

Tabela 2

Lp.	Województwo	Łączna liczba gospodarstw w utrzymujących indyki rzeźne	Liczba gospodarstw utrzymujących >500 indyków rzeźnych	Liczba stad indyków rzeźnych	Średnia liczebność stad indyków rzeźnych
1	Dolnośląskie	34	32	73	2700
2	Kujawsko-pomorskie	31	30	68	7700
3	Lubelskie	38	38	60	8445
4	Lubuskie	116	108	165	10052
5	Łódzkie	16	15	23	7894
6	Małopolskie	11	11	19	5783
7	Mazowieckie	71	71	130	1282
8	Opolskie	6	6	12	21800
9	Podkarpackie	10	10	15	6400
10	Podlaskie	14	14	32	7500
11	Pomorskie	8	8	15	8627
12	Śląskie	6	6	18	9000
13	Świętokrzyskie	2	2	2	5500
14	Warmińsko-mazurskie	328	326	443	1942
15	Wielkopolskie	67	63	175	70045
16	Zachodniopomorskie	49	24	76	9593

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2008 r. znajdowało się 807 gospodarstw utrzymujących indyki rzeźne, w tym 764 gospodarstwa liczące powyżej 500 indyków rzeźnych, w których utrzymywano w sumie 1326 stad indyków rzeźnych. Najwięcej gospodarstw (43%) znajdowało się

w województwie warmińsko-mazurskim. Średnia liczebność stad indyków rzeźnych wahała się w poszczególnych województwach i wynosiła od 1282 w województwie mazowieckim do 70045 w województwie wielkopolskim.

Dane dotyczące rzeźni ubijających indyki w 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiały się następująco:

Tabela 3

Lp.	Województwo	Liczba rzeźni ubijających indyki	Średnia wydajność ubojowa rzeźni	Liczba indyków ubitych w 2007r.	Liczba indyków ubitych w I półroczu 2008r.
1	Dolnośląskie	-	-	-	-
2	Kujawsko-pomorskie	2	20500/tydz.	732064	359958
3	Lubelskie	1	6500/tydz.	350680	169790
4	Lubuskie	6	29675/tydz.	6642155	3688994
5	Łódzkie	2	14750/tydz.	331376	92340
6	Małopolskie	1	2000/tydz.	70286	43950
7	Mazowieckie	4	14500/tydz.	1653468	668367
8	Opolskie	-	-	-	-
9	Podkarpackie	-	-	-	-
10	Podlaskie	-	-	-	-
11	Pomorskie	1	8380/tydz.	435739	197441
12	Śląskie	2	80000/m-c	1112738	625937
13	Świętokrzyskie	-	-	-	-
14	Warmińsko-mazurskie	11	131065/m-c	12077468	3800653
15	Wielkopolskie	6	94900/m-c	2875294	1544832
16	Zachodniopomorskie	-	-	-	-

W sumie w 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działało 36 rzeźni ubijających indyki, najwięcej (11 rzeźni) w województwie warmińsko – mazurskim.

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej i zgodnie ze sprawozdaniem z urzędowego badania zwierząt rzeźnych, mięsa, drobiu, dziczyzny, królików i zwierząt akwakultury za 2007 r. (druk RRW-6) urzędowemu badaniu poubojowemu poddanych zostało 25 234 543 indyków.

2.2. Struktura produkcji pasz

Produkcja pasz przemysłowych w Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2008 wyniosła 7,40 mln ton ogółem, co w porównaniu do roku 2007 stanowi spadek o 130 tys. ton. Natomiast w roku 2006 produkcja wynosiła 5,56 mln ton pasz przemysłowych. Produkcja pasz dla drobiu w roku 2008 wyniosła 4,38 mln ton, co stanowi około 60 % ogólnej produkcji pasz przemysłowych w Polsce. O popycie na pasze decyduje przede wszystkim sytuacja na rynku drobiu.

W strukturze produkowanych pasz dla drobiu 97-98% stanowią mieszanki pełnoporcjowe, ok. 1% mieszanki uzupełniające (koncentraty wysokobiałkowe) i 1-1,5% premiksy. Według wstępnych prognoz produkcja drobiu i jaj w 2010 r. powinna być nieco wyższa aniżeli w roku bieżącym, co będzie skutkowało 1-2% wzrostem zapotrzebowania na pasze przemysłowe dla drobiu. Wstępnie przewiduje się, że produkcja pasz przemysłowych w 2010 r. może wynieść 7,05 mln ton wobec 6,80 mln ton w 2009 r.

2.3. Odpowiednie wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne obowiązkowe lub dobrowolne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znajdują zastosowanie wytyczne opracowane przez Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej - produkcja drobiu i jaj.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) zasady "całe pomieszczenie pełne/całe pomieszczenie puste";
- 3) warunków utrzymania indyków zapewniających w szczególności odpowiednią dla tego gatunku temperaturę; wilgotność, wymianę powietrza, dostęp światła;
- 4) prawidłowej obsady obiektu budowlanego, w którym są utrzymywane indyki;
- 5) utrzymywanie w obiekcie budowlanym indyków w takim samym wieku;
- 6) zapewnienie indykom w każdym obiekcie budowlanym w szczególności odrębnej obsługi i żywienia;
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- 8) żywienie paszą odpowiedniej jakości;
- 9) wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych obiektów budowlanych, w których są utrzymywane indyki;

- 10) zapewnienie oddzielnej odzieży ochronnej osobom pracującym w każdym obiekcie budowlanym, w którym są utrzymywane indyki;
- 11) prowadzenie dokumentacji dotyczącej osób postronnych wchodzących na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przed gryzoniami;
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej częstotliwości prowadzenia odkażania, dezynsekcji i deratyzacji.

Osoby pracujące w gospodarstwie utrzymującym stada indyków rzeźnych powinny posiadać aktualne badanie na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Dodatkowo, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

W zakresie profilaktyki weterynaryjnej podejmowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawowe znaczenie ma ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Ustawa ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z drobiem, określeniu warunków zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia takiej działalności oraz określeniu katalogu środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej do wydawania decyzji administracyjnych oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Na mocy przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej przekazany został nadzór nad działalnością prowadzoną m.in. w zakresie:

- 1) utrzymywania drobiu, w celu umieszczenia na rynku drobiu lub produktów pochodzących z tych zwierząt;
- 2) zarobkowego transportu drobiu lub transportu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej;
- 3) organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu;
- 4) skupu drobiu i obrotu drobiem lub pośrednictwa w tym obrocie;
- 5) zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania produktów ubocznych pochodzących od drobiu.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie zarobkowego transportu drobiu i skupu oraz obrotu nim lub prowadzenia stacji kwarantanny jest dozwolone po uzyskaniu decyzji powiatowego lekarza weterynarii stwierdzającą spełnianie wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii, wydając decyzję stwierdzającą spełnianie wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotowi lub poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ma być prowadzona działalność nadzorowana, lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zostały zobowiązane także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej oraz o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie spełnienia wymagań weterynaryjnych są obowiązane zapewniać wymagania lokalizacyjne, zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów. Wymagania te w sposób szczegółowy są określone w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem pracownikom Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Podmiot przeprowadzający kontrole, oprócz prawa wstępu na teren, na którym podmioty prowadzą działalność nadzorowaną, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, ma prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych. Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające

możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego. Inspekcja Weterynaryjna łączy w tym zakresie realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami do wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej zostały naruszone wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej ma na względzie zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku gdy kontrolowany podmiot nie zastosuje się do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru, z tym że decyzja ta nie może z mocy prawa zostać wydana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt). Rozwiązanie takie powinno być zastosowane niezależnie od możliwości wdrożenia przymusowej egzekucji nakazów lub zakazów decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, przeprowadzonej na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, posiadacz zwierząt gospodarskich, w tym indyków jest obowiązany do prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt. Lekarz weterynarii leczący zwierzęta dokonuje wpisów w ewidencji leczenia zwierząt. Zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta regulują przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej (Dz. U. Nr 100, poz. 1022).

Zgodnie z art. 69 ust 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych zabiegów leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt i dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej.

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 3 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się indyki w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa zdrowia i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej oraz
- 4) rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowania do drobiu i jaj wylęgowych;
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz.U. L 226 z 23.8.2008, str. 1—94).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. U. UE L 31 z 01.02.2002 r., str. 1), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z przepisem art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie Wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 13),

przesyłkom produktów pochodzenia zwierzęcego towarzyszą świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie wspólnotowym.

Wysyłka zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami tego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do kraju trzeciego, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzwspólnotowym.

2.8. Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji zwierząt w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzwspólnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do krajów trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z krajów trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz.U. L 49 z 19.2.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie zwierząt odzwierzęcą *Salmonella* spp.

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

W Rzeczypospolitej Polskiej stada rzeźne indyków monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 r., na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr 2/99 zwalczania salmoneloz w stadach drobiu rzeźnego (IW.ZIIS-2/99), opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2006-2007 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 roku dotyczącą badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach indyków (Dz. Urz. UE L 272 z 03.10.2006, str. 22), badania podstawowe nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach indyków. Do badania pobrano próbki z 367 stad pochodzących z 332 gospodarstw. W każdym stadzie pobierano po 5 próbek do badań, w sumie zbadano 1835 próbek. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad z dodatnim wynikiem badań.

Oznaczeniom serologicznym poddano 300 wyizolowanych szczepów pałeczek *Salmonella*. Najczęściej występującymi serotypami były: *Salmonella* Saintpaul (36,3% oznaczanych izolatów) oraz *Salmonella* Typhimurium (16,3%). Serotypy *Salmonella* Enteritidis zostały wyizolowane w 7% oznaczanych próbek.

Według „Meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach w Polsce w 2008 r.” opracowywanych przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, w 2008 r.

w Rzeczypospolitej Polskiej zarejestrowano 9473 zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella*, co stanowi ok. 65% zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie. W porównaniu z ubiegłymi latami można zaobserwować stały spadek liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* – w 2007 r. zarejestrowano 11566, w 2006 r. - 13214, a w 2005 r. – 15821 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych przez *Salmonella*.

Według danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2007 r., serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej to:

- 1) *Salmonella* Enteritidis (D) – 77,6%
- 2) *Salmonella* Typhimurium (B) - 8,53%.

W 2008 r., z 2043 stad indyków rzeźnych w kierunku wykrycia pałeczek *Salmonelli* przebadano:

- 1224 stad z inicjatywy hodowcy oraz
- 846 stad z inicjatywy powiatowego lekarza weterynarii.

W 218 stadach wykryto obecność pałeczek *Salmonelli*.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonej żywności, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, jaj i produktów jajecznych.

Serotypy pałeczek *Salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Rzeczypospolitej Polskiej (na podstawie danych Zakładu Bakteriologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie z 2006 r.):

- 1) *Salmonella* Enteritidis D – 77,6 %;
- 2) *Salmonella* Typhimurium B – 6,73 %;
- 3) *Salmonella* Hadar C2 – 3,9 %;
- 4) *Salmonella* Infantis C1 - 2,83 %;
- 5) *Salmonella* Virchow C1 - 2,48 %.

3. Opis przedłożonego programu

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003 zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego. Cel wspólnotowy określa art. 1 rozporządzenia nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 r. wykonujące rozporządzenie (WE) Nr 2160/2003 w odniesieniu do wspólnotowego celu

ograniczenia częstości występowania *Salmonelli* Enteritidis i *Salmonelli* Typhimurium u indyków (Dz. U. UE. L 162 z 21.06.2008, str. 3).

W Rzeczypospolitej Polskiej, cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków rzeźnych, gdy docelowo odsetek stad z dodatnim wynikiem badań w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium zostanie zredukowany do 1 % lub poniżej tej wartości do dnia 31 grudnia 2012 r.

Zgodnie z ust. 4.2. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego - stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

Zgodnie z załącznikiem II rozdział E ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 stycznia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium „*Salmonella*: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”.

Stosownie do art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, program nie ma zastosowania przy produkcji mięsa pochodzącego z indyków przeznaczonego do sprzedaży bezpośredniej lub na użytek własny.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, określone salmonellozy drobiu, w tym wywołane przez *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium, są zaliczane do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji.

Stosownie do art. 57 ust. 6 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Rada Ministrów przyjmuje, w drodze uchwały, program zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii. Po przyjęciu programu przez Radę Ministrów, Główny Lekarz Weterynarii przekazuje go do Komisji Europejskiej celem jego zatwierdzenia. Następnie Rada Ministrów wprowadza w drodze rozporządzenia, zatwierdzony przez Komisję Europejską program. Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu.

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki finansowe uzyskane na współfinansowanie będą przeznaczone na finansowanie

badzeń kontrolnych oraz badań skuteczności przeprowadzonego oczyszczania i odkażania. Wyjściowy poziom zakażeń pałeczkami *Salmonella* stad indyków rzeźnych określono na podstawie wyników badań podstawowych, wykonanych zgodnie z art. 1 ust. 1 decyzji Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii salmonelli u indyków prowadzonego w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 03.10.2006, str. 22).

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii przez zatwierdzone laboratorium przeprowadzające badanie laboratoryjne próbek.

Dodatkowo w każdym roku realizacji programu, we wszystkich stadach w 10% gospodarstw utrzymujących przynajmniej 500 indyków rzeźnych jest przeprowadzane pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii. Pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii jest przeprowadzane przy uwzględnieniu badań laboratoryjnych ryzyka, jak również w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka potrzeba.

Pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2011 r.

- Kontrola
- Badania
- Monitorowanie lub nadzór
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów
- Inne środki: obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo stanowiące podstawę do rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 grudnia 2008 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2009 r. Nr 14, poz. 81).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

Nie dotyczy.

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Zakład higieny weterynaryjnej lub zatwierdzone laboratorium, w którym uzyskano dodatni wynik badania w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella*

Typhimurium powiadamia natychmiast o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca pochodzenia próbki. Krajowe Laboratorium Referencyjne Państwowego Instytutu Weterynaryjnego-Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach powiadamia właściwego powiatowego lekarza weterynarii o każdym uzyskanym dodatnim wyniku badania. Zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, salmonelloza jako choroba odzwierzęca i jej czynniki chorobotwórcze podlegają obowiązkowi monitorowania. Określone salmonellozy drobiu w tym wywoływane przez *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium podlegają obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 51 wyżej wymienionej ustawy oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242, poz. 2045), podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, zakłady higieny weterynaryjnej i inne laboratoria przekazują właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii comiesięczne informacje o chorobach zakaźnych podlegających obowiązkowi rejestracji, o chorobach odzwierzęcych i ich czynnikach chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania oraz o wynikach monitorowania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Powyższe informacje, powiatowi lekarze weterynarii przekazują wojewódzkim lekarzom weterynarii, a wojewódzcy lekarze weterynarii Głównemu Lekarzowi Weterynarii w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym te informacje zostały zebrane.

4.4.4. Środki i stosowne prawodawstwo w przypadku uzyskania wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w ust. 1.6 części A programu.

4.4.4.4. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy albo przez powiatowego lekarza weterynarii, powinno być niezwłocznie zgłaszane przez zakłada

higieny weterynaryjnej lub zatwierdzone laboratorium, właściwemu powiatowemu lekarzowi weterynarii dla miejsca prowadzenia gospodarstwa.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki w gospodarstwie. Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w tym przypadku ponosi hodowca. Do opłat tych dolicza się koszty dojazdu związanego z pobraniem próbek oraz użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej. Wysokość opłat określono w przepisach odrębnych.

Zgodnie z ust. 4.2. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego - stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium* (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

4.4.4.5. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie indyków rzeźnych, w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie o tym państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

4.4.4.6. Zasady stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych oraz przeprowadzenia szczepień określają przepisy rozporządzenia nr 1177/2006.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kwalifikacji zwierząt i stad
Nie dotyczy.

4.4.6. Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się zwierząt narażonych na kontakt lub zakażenie daną chorobą oraz regularne inspekcje gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy
Nie dotyczy.

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania i szczepienia)

Akty prawa krajowego zostały określone w ust. 1.6. oraz 1.7 części A programu.

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

Nie dotyczy.

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz. U Nr 167, poz. 1629, z późn. zm.).

Ponadto, została wydana broszura informacyjno-szkoleniowa (Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE- produkcji drobiu i jaj) dla hodowców, w której zostały wyszczególnione wymagania, których spełnienie jest obowiązkowe zgodnie z polskimi regulacjami prawnymi dostosowanymi do ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz pozostałe wymagania, które mogą być spełnione, ale które nie wynikają z regulacji prawnych.

Broszura jest dostępna pod adresem:

<http://www.ukie.gov.pl/WWW/cie.nsf/0/20CC1CA3A3C18202C1256FF70033ABE6>

Dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są systematycznie umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla hodowców indyków oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz mięsem drobiowym będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu wewnątrz Wspólnoty oraz eksportu drobiu do państw trzecich. Zgodnie z załącznikiem II rozdziału E rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 stycznia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium: „Salmonella: nie stwierdzono obecności w 25 gramach”..

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad indyków, zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i mięsa drobiowego na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą, a mięso drobiowe jest jednym z głównych źródeł zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane koszty programu wynoszą 263 381,21 zł. Koszty do ubiegania się o współfinansowanie przez Unię Europejską „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków rzeźnych” w 2011 r. wynoszą 3 878,61 euro.

Koszty te zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na 2011 r.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby²

Rok: 2004

San na dzień: 31.12.2004 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: Indyki Choroba/zakazenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba stad ^{d)} z dodatnim wynikiem ^{e)} badań		Liczba stad zlikwidowanych ^{f)}	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^{g)}	Ilość jaj zniszczonych lub masa w tonach ^{h)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ⁱ⁾				
						1 ^{a)}	2 ^{a)}			(a4)	(a3)		(a4)	(a3)		
Rzeczpospolita Polska		1592	16556469	-	-	895	739	15	14	68	2	3	16500	22000	-	-
Ogółem	Indyki różne															

a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

c) Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się do programu.

d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

e) Jeźli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

f) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

g) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

h) Inne serotypy: *Salmonella* gr. B0, *Salmonella* Chester, *Salmonella* Agona, *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Newport, *Salmonella* 0.4(B), 0.8(C2-C3), *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Derby.

² Dane dotyczące salmonelozy (*salmonella* odzwierzęca, *Salmonella pullorum*, *Salmonella gallinarum*, *Salmonella gallisepticum*, choroby mętwikowej i jej czynników chorobotwórczych).

Rok: 2005

San na dzień: 31.12.2005 r. (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: Indyki Choroba/zakazenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^{e)} badań		Liczba stad zlikwidowanych ^{f)}	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych ^{g)}	Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{h)}		Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{h)}		
							(a1)	(a2)			(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska		1676	15658581	-	927	784	22	27	122	7	2	14000	72988	-	-
Ogółem	Indyki różne														

(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek, itp.

(c) Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy ślady liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodajni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

a3) Inne serotypy: *Salmonella* Saintpaul, *Salmonella* gr. BO, *Salmonella* Sandiego, *Salmonella* infantis, *Salmonella* Newport, *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Tschingwe, *Salmonella* Derby.

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie^{a1)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt		Łączna liczba stad ^{d)} zbadanych	Liczba stad ^{e)} zlikwidowanych ^{f)}	Liczba stad ^{g)} z dodatnim wynikiem ^{h)}	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ⁱ⁾	liczba zniszczonych jaj (liczba lub kg) ^{j)}	liczba jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba lub kg) ^{k)}					
			zwierząt objęta programem	objęta programem							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska		1893	17965392	-	1069	844	13	78	63	12	2	7000	1796500	-	-
Ogółem	Indyki	1893	17965392	-	1069	844	13	78	63	12	2	7000	1796500	-	-
	różne														

^{a)} Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium; (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji. (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Np. stada hodowlane (chow, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

^{f)} Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej, niż jeden raz; większa liczba zbadanych stad, niż stada wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

^{1*)} Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

^{2*)} Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

^{a3)} Inne serotypy: *Salmonella* Newport, Hadar, gr. BO, Bickley.

Gatunek: Indyki Choroba/zakazenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)		Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(e)		Liczba stad zlikwidowanych ^(a)	Łączna liczba zwierząt ubitych lub zabitych ^(a)	Ilość zniszczonych jaj (liczba lub kg) ^(a)	Ilość jaj skierowanych do przetworstwa (liczba lub kg) ^(a)			
						1*	2*	(a1)	(a2)					(a3)	(a4)	(a4)
Rzeczpospolita Polska		2053	20289034	-	-	1146	992	24	73	172	5	2	69200	93940	-	-
Ogółem	Indyki															
	różne															

^{a)} Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^{c)} Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

^{f)} Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadane więcej, niż jeden raz, większa liczba zbadanych stad, niż stado wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii

a3) inne serotypy: *Salmonella*: Enterica, Saintpaul, Kodbus, Montewideo, gr. C, Newport, Blockley, gr. E, Infantis, Sandiego, Mbandaka, Bredeney, Chester, Hadar, Senftenberg

- 6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych
- 6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych- nie dotyczy
- 6.3. Dane dotyczące zakażenia – nie dotyczy
- 6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Cele

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Gatunek zwierząt: stada indyków rzeźnych

Region	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbek (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	indyki rzeźne	okładziny na buty/ kurz	wykrycie stada zakazonego	288
	badanie serologiczne			stwierdzenie skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	52
				stwierdzenie efektu hamującego określenie serotypu	288
					26

1. Gatunek, w razie potrzeby.
2. Region określony w zatwierdzonym programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.
3. Opis badania.
4. Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.
5. Opis próbki (np. odchody).
6. Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2011

Stan na dzień:

Gatunek: Indyki Choroba/zakażenie^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Przewidywan a) liczba stad do zbadania ^{d)}	Przewidywana liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}	Przewidywana na liczbę stad do likwidacji ^{e)}	Łączna przewidywana liczba zwierząt do ułbicia lub zabicia ^{a)}	Przewidywana na ilość jaj do zniszczenia (liczba lub kg) ^{a)}		Przewidywana na ilość jaj skierowana do przetworstwa (liczba lub kg) ^{a)}
										(a1)	(a2)	
Rzeczpospolita Polska		1326	15 270 216	-	288	13		13	91 000	-	-	-
Ogółem	Indyki rzeźne	1326	15 270 216	-	288	13		13	91 000	-	-	-

^{a)} Dla salmonelli odzwierzczej nalezy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^{c)} Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Należy zbadać próbki do wykonania testu stada objętego programem na obecność *Salmonelli*. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna jest brana pod uwagę tylko raz.

8. Szacunkowa analiza kosztów programu na 2011 r. ¹⁾

Koszty	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy koszt jednostkowy w złotych	Szacunkowy koszt jednostkowy w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem (w EUR)*	Wniosek o finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Liczba planowanych badań bakteriologicznych w ramach urzędowego pobierania próbek	288 badań urzędowych	40 zł	9,89 €	11 520	2 847,05	tak
	Badanie: liczba planowanych badań w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	26 badań	95 zł	23,48 €	2 470	610,43	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	288 badań	0,50 zł	0,12 €	144	35,59	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonej dezynfekcji	52 (13 badań x 4 próbki)	30 zł	7,41 €	1 560	385,54	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Pobranie próbek	301 pobrań	41 zł	-	12 341	-	nie
	Dojazd do fermy w celu pobrania próbek	301 pobrań x 40 km	0,8358 zł/km	-	10 063,03	-	nie

	Dowóz próbek do laboratorium	301 pobrań x 160 km	0,8358 zł/km	-	40 252,13	-	nie
1.3. Inne koszty	Materiały, sprzęt potrzebny do pobrania próbek na fermie	301 pobrań	13,98 zł	-	4 207,98	-	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
3.1. Odszkodowanie	Odszkodowanie za pasze	7 stad x 15t	1083zł/t	-	113 715	-	nie
3.2. Koszt transportu	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
3.3. Koszt zniszczenia	Koszt zniszczenia paszy	7 stad x 15 000 kg (15t)	0,60zł/kg	-	63 000	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszty	Koszt obróbki chemicznej	6 stad	0,02 zł/kg	-	1 800	-	nie

obróbki produktów	paszy	x15 000 kg (15t)					
4. Czyszczenie i odkażanie "	Nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni	Rzeczoznawcy	13 stad x 2 godz. x 2 rzeczoznawców w	27,67 zł/godz.	1 438,84	-	-	nie
wyłączenie w celu realizacji programu)	koszty dojazdu rzeczoznawcy	13 stad x 2 rzeczoznawców w x 40 km	0,8358 zł/km	869,23	-	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
	OGÓŁEM			263 381,21			
	OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)			15 694		3 878,61***	

1) Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Nie wlicza się kosztów słałych. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad indyków różnych objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydełków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2011

* Koszt programu obliczono wg kursu euro Europejskiego Banku Centralnego z dnia 29 stycznia 2010 r., który wynosił 4,0463 zł. Sumę ogółem w euro wyliczono na podstawie sumy ogółem w złotych, natomiast koszt jednostkowy w EUR jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

** Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę

*** Koszty kwalifikowane, podlegające refundacji w ramach udzielonego dofinansowania przez Unię Europejską, o które strona polska występuje z wnioskiem o współfinansowanie wynoszą 3 878,61 EUR.

Warsaw, 15 October 2010



VETERINARY INSPECTION

DEPUTY CHIEF VETERINARY OFFICER

Krzysztof Jażdżewski

**Mr. James Moynagh
Head of Unit-Veterinary Control
Programmes
Health & Consumer Protection
Directorate General
European Commission**

GIWz.401zoo.-56-/10

Dear Sir,

Referring to the email from European Commission sent on 12 October 2010, concerning insertion of the "declaration statement" in the Salmonella control programmes in 2011 which confirms that programmes are consistent with the rules of European Commission, the Chief Veterinary Officer states the following.

National Salmonella control programme in breeding flocks of *Gallus gallus* is conducted in accordance with point 1, 2 and 4 of annex to the *Commission Regulation (EC) No 200/2010 of 10 March 2010 implementing Regulation (EC) No 2160/2003 of the European Parliament and of the Council as regards a Union target for the reduction of the prevalence of Salmonella serotypes in adult breeding flocks of Gallus gallus* (Official Journal L 61, 11.03.2010, p. 1).

National Salmonella control programme in breeding turkeys is conducted in accordance with point 1, 2 and 4 of annex to the *Commission Regulation (EC) No 584/2008 of 20 June 2008 implementing Regulation (EC) No 2160/2003 of the European Parliament and of the Council as regards a Community target for the reduction of the prevalence*

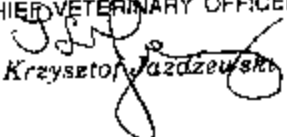
of *Salmonella enteritidis* and *Salmonella typhimurium* in turkeys (Official Journal L 162, 21.6.2008, p.1 with amendments).

National Salmonella control programme in fattening turkeys is conducted accordance with point 1, 2 and 4 of annex to the *Commission Regulation (EC) No 584/2008 of 20 June 2008 implementing Regulation (EC) No 2160/2003 of the European Parliament and of the Council as regards a Community target for the reduction of the prevalence of Salmonella enteritidis and Salmonella typhimurium in turkeys* (Official Journal L 162, 21.6.2008, p.1 with amendments).

National Salmonella control programme in laying flocks of *Gallus gallus* is conducted in accordance with point 1, 2 and 4 of annex to the *Commission Regulation (EC) No 1168/2006 of 31 July 2006 implementing Regulation (EC) No 2160/2003 as regards a Community target for the reduction of the prevalence of certain Salmonella serotypes in laying hens of Gallus gallus and amending Regulation (EC) No 1003/2005* (Official Journal L 211, 1.8.2006, p. 4 with amendments), with exception that the record about additional official testing was introduced to the programme in order to prevent fraud and ensure rational use of money from the budget and the EU funds.

National Salmonella control programme in broiler flocks of *Gallus gallus* is conducted accordance with point 1, 2 and 4 of annex to the *Commission Regulation (EC) No 646/2007 of 12 June 2007 implementing Regulation (EC) No 2160/2003 of the European Parliament and of the Council as regards a Community target for the reduction of the prevalence of Salmonella enteritidis and Salmonella typhimurium in broilers and repealing Regulation (EC) No 1091/2005* (Official Journal L 151, 13.6.2007, p. 21 with amendments), with exception that the record about additional official testing the was introduced to the programme, taking into consideration up-to-date experience of eradication of Salmonellosis in breeding flocks and laying hens of *Gallus gallus*.

Yours sincerely,

DEPUTY
CHIEF VETERINARY OFFICER

Krzysztof Jazdzewski